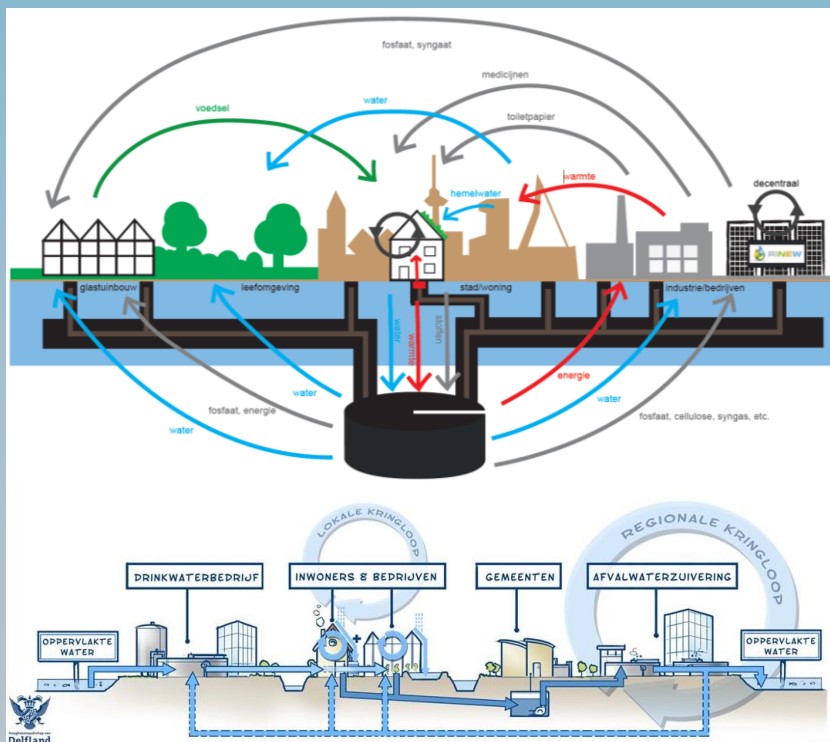
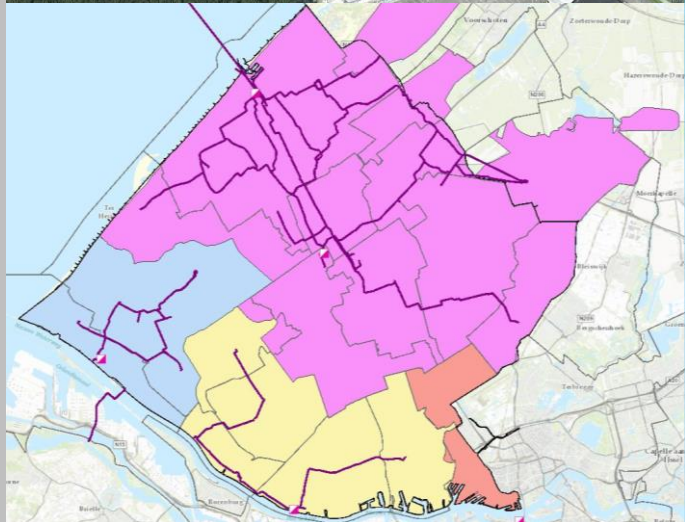

Handreiking rioolplannen 2016

*Samenwerking
in de afvalwaterketen*

Hoogheemraadschap van
Delfland

Hoogheemraadschap van Delfland

Handreiking rioolplannen 2016

“Samenwerking in de afvalwaterketen”

Versie augustus 2016

Colofon

Deze handreiking is een uitgave van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Phoenixstraat 32

Postbus 3061, 2601 DB Delft

Telefoon 015-2608108

info@hhdelfland.nl

www.hhdelfland.nl

Redactie

Ir. F. Nonhebel en ing. B. Nanninga, Hoogheemraadschap van Delfland

Ir. J.A.M. Leeuwis-Tolboom en ing. E. Schot, Royal HaskoningDHV

Inhoud

Hoogheemraadschap van Delfland

Documenttitel

Handreiking rioolplannen 2016

“Samenwerking in de afvalwaterketen”

Kenmerk

DMS#1247614

Versie

Definitief v1

Datum

22 augustus 2016

Fotografie

Hoogheemraadschap van Delfland of zoals in bron vermeld

Disclaimer

Aan de inhoud van deze publicatie kunnen op geen enkele manier rechten worden ontleend.

Website Delfland

www.hhdelfland.nl

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	6
1.1	Inleiding	6
1.2	Doelstelling	6
1.3	Reikwijdte	7
1.4	Leeswijzer	8
2	WETTELIJKE KADERS, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN	9
2.1	Wet en regelgeving	9
2.2	Beleidskaders	11
3	SAMENWERKING IN DE WATERKETEN	13
3.1	Netwerk Afvalwaterketen Delfland	13
3.2	Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen	14
3.3	Publiek Private Samenwerking	14
4	OPSTELLEN RIOOLPLANNEN	15
4.1	Rolverdeling gemeente en waterschap	15
4.2	Afstemming in het proces	15
4.3	Denkstappenmodel	17
5	DELFLANDS BELEID OP HOOFDLIJNEN	18
5.1	Afvalwater	18
5.2	Hemelwater	21
5.3	Grondwater	24
5.4	Oppervlaktewater	27
5.5	Waterkeringen	28

1 Inleiding

1.1 Inleiding

In 2012 is het afvalwaterketenbeleid van Delfland geëvalueerd. Hieruit is naar voren gekomen dat het huidige afvalwaterketenbeleid onoverzichtelijk en versnipperd is en onvoldoende aansluit bij de huidige wet- en regelgeving. In het VV-besluit d.d. 26 september 2013 is besloten om het afvalwaterketenbeleid in samenwerking met gemeenten te actualiseren. In 2014 is hiertoe de Beleidsagenda Afvalwaterketen opgesteld, waarin is aangegeven dat in 2015 een Handreiking Rioolplannen wordt opgesteld.

Recente ontwikkelingen in wet- en regelgeving, zoals de komende Omgevingswet en diverse nieuwe lozingsbesluiten, zorgen voor deregulering van de watersector en hebben als doel om de samenwerking tussen overheden te stimuleren. Afspraken op basis van gelijkwaardigheid en vertrouwen komen in de plaats van eenzijdige voorschriften en vergunningen tussen overheden. Dit leidt tot een ontwikkeling van normgedreven investeringsbeslissingen naar een aanpak waarbij de effectiviteit en doelmatigheid van de maatregelen voorop staat: “de goede dingen doen”. Daarbij hoort tevens een benadering gericht op samenwerking en optimalisatie van maatregelen over de grenzen van de eigen organisatie heen: “de dingen beter en slimmer doen.” Het afvalwaterketenbeleid van Delfland is nog onvoldoende meegegroeid in deze ontwikkelingen. Delfland wil niet meer autonoom beleid voor de afvalwaterketen opstellen, maar inzetten op een gezamenlijk proces van beleid- en planvorming met gemeenten op basis van een gezamenlijke lange termijn visie en een gezamenlijke beleidsagenda.

De Handreiking Rioolplannen helpt om Delflands belangen, wensen en uitgangspunten ten aanzien van het proces en de inhoud van rioolplannen, op beknopte en overzichtelijke wijze weer te geven. Het is tegelijk een overkoepelende notitie, die een samenvatting geeft van de hoofdlijnen van het afvalwaterketenbeleid. De Handreiking Rioolplannen vormt input voor de samenwerking met gemeenten.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van de Handreiking rioolplannen is het beknopt en overzichtelijk weergeven van het afvalwaterketenbeleid van Delfland. De Handreiking helpt Delfland om in de contacten met gemeenten duidelijk en transparant te zijn over de belangen, wensen en uitgangspunten van het waterschap, zowel vanuit de rol van zuiveringsbeheerder als van waterbeheerder. Zo kan Delfland gemeenten in een vroegtijdig stadium helder en compleet adviseren en dat helpt de gemeenten bij het opstellen van rioolplannen. De Handreiking maakt voor gemeenten inzichtelijk hoe Delfland rioolplannen beoordeelt, zodat zij daar bij het opstellen van hun plannen rekening mee kunnen houden. Uiteraard blijft maatwerk mogelijk. De Handreiking biedt daar de kaders voor.

Belangen Delfland

Het primaire belang van Delfland bij rioolplannen is het belang van een effectieve en doelmatige inzameling en transport van afvalwater, om daarmee te voorkomen dat het in het milieu terecht komt en zorgt voor overlast en risico's voor de volksgezondheid. Vanuit de rol van zuiveringsbeheerder is het van belang om de aanvoer van water naar de afvalwaterzuiveringsinstallatie te kunnen reguleren en om het functioneren van de zuiveringstechnische werken te kunnen optimaliseren. Als waterbeheerder is het belang het voorkomen van een negatieve invloed op het watersysteem (oppervlaktewater en grondwater).

1.3 Reikwijdte

Handreiking als “parapludocument”

De Handreiking Rioolplannen kan gezien worden als een ‘parapludocument’. Een deel van het beleid is al eerder geactualiseerd en vastgelegd. De handreiking verwijst naar eerder vastgestelde beleidsdocumenten en geeft een samenvatting van de hoofdlijnen daarvan. Daar waar aanpassing of aanvullend beleid nodig is, wordt dat benoemd.

Rioolplannen

De gemeente kent meerdere soorten rioolplannen. De handreiking heeft betrekking op het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (v-GRP), het Basis Rioleringsplan (BRP) en op nieuwe rioolontwerpen, bijvoorbeeld voor een nieuwe woonwijk of bij vervanging.

Verschillende soorten rioolplannen

Het **v-GRP** is het beleidsplan van de gemeente, waarin de gemeente beschrijft op welke wijze invulling wordt gegeven aan de drie gemeentelijke zorgplichten: afvalwater, hemelwater en grondwater. Het v-GRP vormt tevens de onderbouwing voor de rioolheffing. De gemeente is nu nog wettelijk verplicht (Wet milieubeheer) om een v-GRP op te stellen, maar met de komst van de Omgevingswet vervalt deze wettelijke verplichting per 2021. Naar verwachting zal het daarna als instrument wel gehanteerd blijven worden.

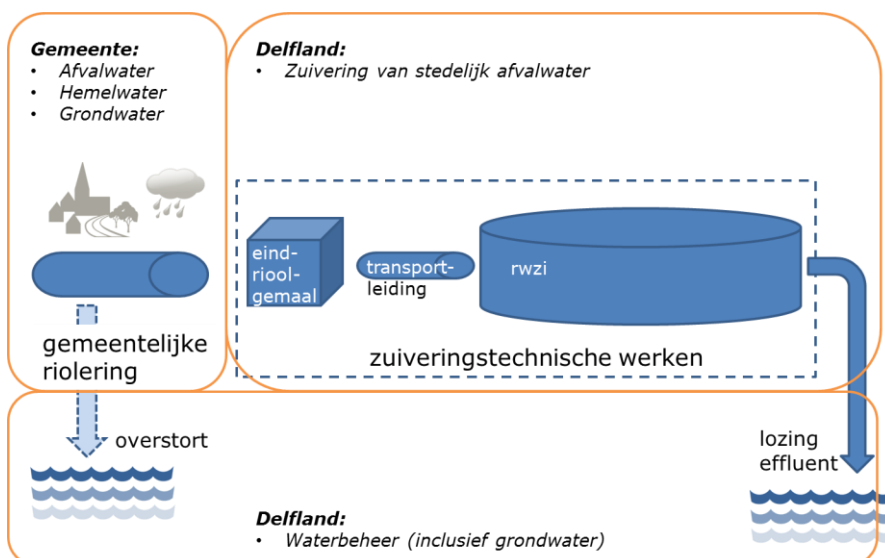
Het **BRP** geeft inzicht in het functioneren van het rioelstelsel en waar eventuele aanpassingen nodig zijn. Bij het opstellen van het BRP wordt de huidige situatie in beeld gebracht en hydraulisch doorgerekend. Daarbij wordt rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen en eventuele waterkwaliteitsknelpunten. Het BRP geeft inzicht in welke maatregelen nodig zijn om knelpunten aan te pakken.

Daarnaast stellen gemeenten **rioolplannen** op om een rioelstelsel te ontwerpen, bijvoorbeeld bij de aanleg van een nieuwe woonwijk of herstructurering, maar ook bij vervanging of renovatie van het rioel. Ook daarbij spelen belangen, wensen en uitgangspunten vanuit het waterschap een rol.

Interactie waterketen en watersysteem

De Handreiking Rioolplannen gaat in op de drie gemeentelijke zorgplichten (riolering, hemelwater, grondwater) voor zover deze de belangen van Delfland raken. Delfland heeft immers zorgplichten voor het watersysteem en het zuiveren van afvalwater. De zorgplichten raken elkaar in de afvalwaterwaterketen (door de gemeente ingezameld water wordt afgevoerd naar de AWZI) en de interactie met het watersysteem (waarvoor Delfland zorg draagt).

Schema interactie waterketen en watersysteem

Samenwerken in de waterketen

Delfland is deelnemer in drie samenwerkingsverbanden in de afvalwaterketen: Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD), de Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen (RoSA) en de PPS (Publiek Private Samenwerking) met Delfluent. Deze Handreiking Rioolplannen sluit zoveel mogelijk aan bij de ontwikkelingen in deze samenwerkingsverbanden. De inhoud sluit aan bij de richtingen die gezamenlijk zijn uitgezet en gemeenten zijn betrokken bij het opstellen van dit document.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 van dit document gaat in op de wettelijke kaders, zorgplichten en bevoegdheden met betrekking tot het opstellen van rioolplannen en de inhoudelijke thema's. Daarna gaat hoofdstuk 3 in op de samenwerking in de afvalwaterketen en de richting die daaruit wordt gegeven aan de rioolplannen. Hoofdstuk 4 beschrijft het proces van het opstellen van rioolplannen en de afstemming tussen gemeenten en waterschap daarin. De inhoudelijke uitwerking per thema (beleid Delfland) volgt in Hoofdstuk 5.

In de bijlagen 1 tot en met 4 zijn een begrippenlijst, verwijzing naar relevant beleid en relevante documenten en een samenvatting van het denkstappenmodel opgenomen. Bijlage 5 bevat een checklist voor het verbreed v-GRP.

2 Wettelijke kaders, zorgplichten en bevoegdheden

2.1 Wet en regelgeving

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Gewijzigde wet- en regelgeving (in het bijzonder de Waterwet en de Wet Milieubeheer) hebben geleid tot verandering in organisatie en beleid van de waterketen. De Wvo-vergunningen voor overstorten hebben plaats gemaakt voor algemene regels en naast het instrument aansluitvergunning is het instrument afvalwaterakkoord geïntroduceerd. De Waterwet gaat uit van moderne overheden met zorgplichten op het gebied van het waterbeheer die hun eigen verantwoordelijkheid daarbij hebben en moeten effectueren.

In artikel 3.8 van de Waterwet staat: “waterschappen en gemeenten dragen zorg voor de met het oog op een doelmatig en samenhangend waterbeheer benodigde afstemming van taken en bevoegdheden waaronder het zelfstandige beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater”. Op basis van de Waterwet zijn gemeente(n) en waterschappen dus verplicht tot overleg en afstemming. De afspraken die hieruit voortkomen, kunnen worden opgenomen en vastgelegd in een afvalwaterakkoord of gemeentelijk rioleringsplan.

Een belangrijke ontwikkeling is ook het landelijke Bestuursakkoord Water 2011 (BAW), waarin afspraken gemaakt zijn over de samenwerking tussen de betrokken partijen om te komen tot doelmatiger waterbeheer (waaronder de waterketen). In het Bestuursakkoord worden de zorgplichten voor water “scherper” toebedeeld aan de overheden én wordt een nieuwe impuls gegeven aan samenwerking tussen deze overheden. De waterpartijen staan gezamenlijk voor de taak om doelmatig waterbeheer in de regio vorm te geven.

Taken in een tabel

	Afvalwater	Hemelwater	Grondwater	Oppervlaktewater
Perceeleigenaar	Goed gebruik voorzieningen en juist aanbieden	Verwerking op eigen terrein en goed gebruik voorzieningen	Bouwkundige en waterhuishoudkundige maatregelen op eigen terrein	Goed gebruik voorzieningen
Gemeente	Inzamelen en transporteren	Doelmatige inzameling en verwerking afvloeiend hemelwater	Grondwaterbeheer en evt. maatregelen in openbare ruimte Aanspreekpunt voor burgers	Inrichting openbare ruimte, gevolgen rioloverstorten
Waterschap	Transporteren en zuiveren	Adviserend vanuit rol waterbeheerder en zuiveringsbeheerder	Grondwaterbeheer Vergunningverlening bij onttrekkingen en infiltraties Backoffice voor gemeenten	Kwantiteit en kwaliteit
Provincie	Bepert kaderstellend	Bepert kaderstellend	Grondwaterkwaliteit Vergunningverlening bij grote / industriële onttrekkingen	Provinciaal waterplan Aanwijzing beschermingsniveau
Rijk	Wetgeving	Wetgeving	Wetgeving	Wetgeving en beheer Rijkswateren

De (afval)waterwetgeving deelt een aantal zorgplichten toe aan waterschappen en gemeenten. Waterschappen hebben op grond van de Waterschapswet, in samenhang met de Waterwet, een zorgplicht voor de zuivering van stedelijk afvalwater (artikel 3.4 Waterwet). Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater (art 10.33 Wm), en op grond van de Waterwet een zorgplicht voor hemelwater en een zorgplicht voor grondwater (respectievelijk artikel 3.5 en artikel 3.6 Waterwet).

Gemeentelijke rioleringsplan

De Wet milieubeheer (Wm) geeft de wettelijke kaders voor het door de gemeente op te stellen gemeentelijk rioleringsplan (Wm, artikel 4.22). Volgens artikel 4.23 Wm dient bij het opstellen van het gemeentelijk rioleringsplan het waterschap betrokken te worden, als beheerder van de zuiveringstechnische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd en als beheerder van het oppervlaktewater waarop het ingezamelde water wordt geloosd. Het waterschap geeft een formeel advies op het ontwerp plan. De afstemming is tevens geborgd in het eerder genoemde artikel 3.8 van de Waterwet.

De wet kent geen onderscheid tussen het 'beleids-GRP' en het BRP. Beide plannen zijn nodig om invulling te geven aan de wettelijke zorgplichten. Het is belangrijk dat de gemeente in het GRP verwijst naar het BRP of het BRP bij de goedkeuring formeel als onderdeel van het GRP vaststelt.

Met de nieuwe Omgevingswet (2018) vervalt de wettelijke verplichting om een gemeentelijk rioleringsplan op te stellen per 2021. De verwachting is echter dat gezamenlijk opgestelde of afgestemde beleidsplannen blijven bestaan.

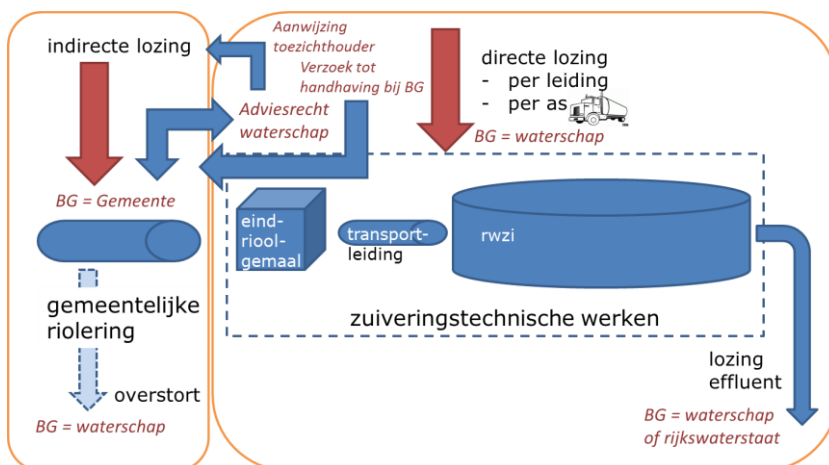
Lozingen vanuit gemeentelijk voorzieningen

Het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi) regelt de lozingen vanuit gemeentelijke voorzieningen. De lozingen moeten voldoen aan de in het Blbi gestelde eisen (§ 3.8, Lozen uit gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport van afvalwater). Het lozen conform artikel 3.14 en 3.15 (lozen vanuit een gemeentelijk stelsel op een oppervlaktewaterlichaam) is toegestaan indien de lozingspunten voorkomen op het in het GRP opgenomen overzicht en voldoet aan de gestelde eisen. Voor lozingen vanuit een IBA in beheer bij een gemeente of waterschap geldt dat moet worden voldaan aan artikel 3.16 van het Blbi, dat wil zeggen dat de IBA overeenkomstig het GRP uitgevoerd en beheerd wordt. Als er vanuit de provincie geen ontheffing is verleend van de zorgplicht, moeten IBA's, die worden beheerd en onderhouden door of namens de gemeente, opgenomen zijn in het GRP.

Adviesrecht waterschap bij omgevingsvergunningen voor indirecte lozingen

Naast de rol in de afstemming tijdens het opstellen van het GRP, heeft het waterschap ook een adviesrol bij omgevingsvergunningen, wanneer er sprake is van een lozing van afvalwater. Op grond van artikel 2.26 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) moet het bevoegd gezag de waterbeheerder, zijnde de beheerder van de AWZI of het oppervlaktewater waarop de lozing uitkomt, bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning in de gelegenheid stellen advies uit te brengen. De waterbeheerder mag een bindend advies uitbrengen, wanneer de doelmatige werking van de AWZI zou worden belemmerd of de kwaliteitsdoelstellingen van het oppervlaktewater zouden worden overschreden. Dit advies kan zelfs inhouden dat de vergunning moet worden geweigerd.

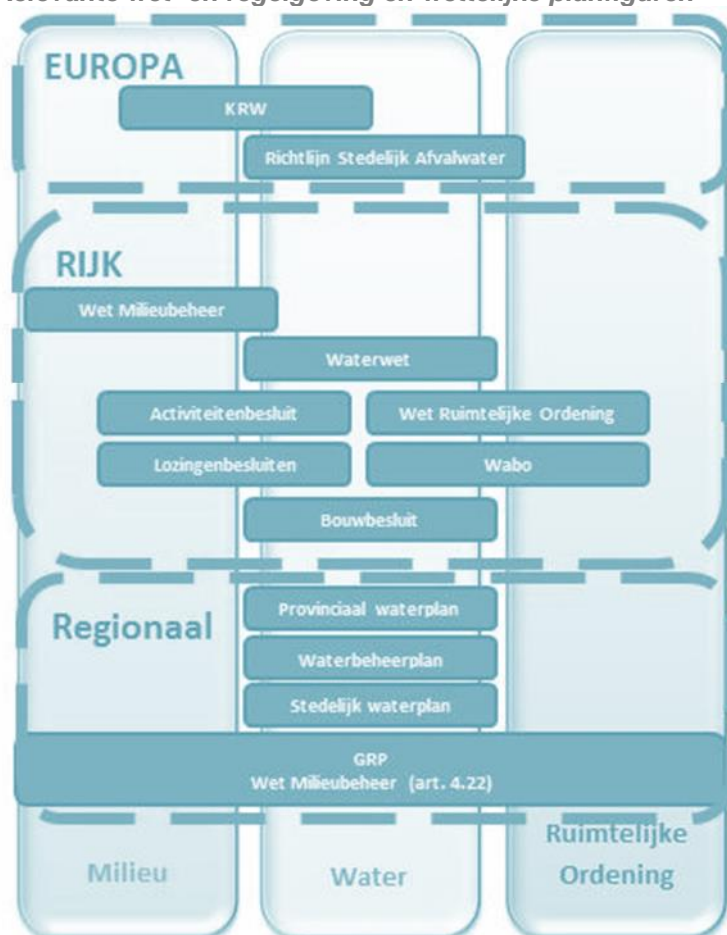
Bevoegd gezag (BG) voor indirecte lozingen (gemeente) en directe lozingen (waterschap)

2.2 Beleidskaders

Op veel niveaus is beleid opgesteld voor water. Zo is er Europees, nationaal en regionaal beleid voor waterbeheer. Onderstaande figuur geeft een overzicht van de voor rioolplannen meest relevante wet- en regelgeving en beleidskaders. Bijlage 1 geeft een nadere korte toelichting op de essentie van de genoemde wet- en regelgeving.

Relevante wet- en regelgeving en wettelijke planfiguren

Op landelijk niveau zijn verder de afspraken in de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie en die in het Bestuursakkoord Water relevant. Bij het waterschap is het waterbeheerplan het belangrijkste beleidskader.

Deltabeslissing Ruimtelijk Adaptatie

In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (september 2014) is afgesproken dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten in Nederland een vanzelfsprekend onderdeel moet zijn bij ruimtelijke (her)ontwikkelingen. Om in 2050 zo goed mogelijk om te kunnen gaan met de verwachte klimaatverandering zal het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten uiterlijk in 2020 onderdeel moeten zijn van het beleid en handelen van overheden.

Dat betekent dat gemeente en waterschap samen gaan kijken hoe ze duurzaam kunnen omgaan met het water in de wijk en waar ze werkzaamheden kunnen combineren. Dit kan bijvoorbeeld door bij het onderhoud van een weg, vervanging van een riool of aanleg van een woonwijk ook meteen een watergang te verbreden, een natuurvriendelijke oever aan te leggen of bestrating te vervangen door groen.

Bestuursakkoord Water

In het voorjaar van 2011 hebben Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven het Bestuursakkoord Water (BAW) gesloten. De hierin gemaakte afspraken over de afvalwaterketen hebben als doel de doelmatigheid te verhogen, de kwaliteit van het beheer te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen (de zogenoemde 3K's: kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid). Om dit te bereiken zullen gemeenten onderling en samen met de waterschappen kennis en capaciteit slim bundelen. Hoofdstuk 3 gaat in op de samenwerking binnen de regio Delfland en de beleidskaders die daaruit volgen.

Waterbeheerplan

In het waterbeheerplan staan de doelen van Delfland voor de komende jaren. Eens in de zes jaar wordt een nieuw plan opgesteld. Het nieuwste plan gaat over de jaren 2016 tot en met 2021. De vier speerpunten voor de komende jaren zijn:

- In stand houden: De waterkeringen, het watersysteem, de ecologische structuren en het afvalwatersysteem worden met beheer verder geoptimaliseerd.
- Investeren: Benutten van de kansen om water langer vast te houden, de waterkeringen op orde te houden met oog voor de multifunctionaliteit, de waterkwaliteit te verbeteren en toe te spitsen op de potenties van het gebied en de waterzuiveringen om te bouwen tot zoetwaterfabrieken.
- Samenwerken: Delfland wil het waterbewustzijn bevorderen door samenwerking met belanghebbenden en delen van verantwoordelijkheden.
- Flexibel en duidelijk: Afstemming van rol en houding op basis van de vraagstukken die voorliggen, met duidelijke kaders, maar zonder dogma's.

Het waterbeheerplan gaat ook over de interactie tussen watersysteem en de afvalwaterketen. De fysieke koppeling vraagt ook om een beleidsmatige koppeling. De meest prangende vragen volgens het waterbeheerplan:

- Hemelwater op riool of op watersysteem? De uitdaging voor de komende planperiode is om hier een goed evenwicht in te vinden.
- Inzet van rioolgemalen bij wateroverlast? De uitdaging voor de komende planperiode is om te zoeken naar oplossingen door het koppelen aan kansen in het gebied.
- Hoe erg is tijdelijk water op straat? De inrichting en het beheer van de openbare ruimte kan ruimte opleveren in het watersysteem. De mogelijkheden voor het vasthouden van water worden de komende planperiode verder uitgewerkt, inclusief de rol van de burger zelf.
- Vuilbelasting uit de waterketen op het watersysteem? Delfland zoekt samen met gemeenten in het kader van de gemeentelijke rioleringsplannen waar kansen liggen om emissies vanuit de riolering verder te verminderen.
- Wat betekent nullozing glastuinbouwsector in 2027 voor de inrichting van de afvalwaterketen? Delfland denkt mee met de glastuinbouwsector in het zoeken naar het meest doelmatige schaalniveau en kansen om maatregelen te combineren.

In de waterketen werkt Delfland intensief samen met gemeenten en in diverse innovatieve projecten ook met kennisinstellingen, bedrijven, de drinkwatersector en andere overheden. De doelen in het waterbeheerplan voor de komende planperiode hebben betrekking op twee hoofdopgaven:

- Een redesign van de afvalwaterketen in transitie naar de watercyclus. Waarbij het vooral gaat om de voorbereidende technologische maatregelen om op een toekomstbestendige wijze de waterketen te sluiten en de zuiveringen te kunnen doorontwikkelen tot energie-, grondstoffen- en zoetwaterfabrieken.
- Het zo doelmatig mogelijk laten functioneren van de zuiveringen. Om te voldoen aan de wettelijke eisen voor het transporteren en zuiveren van afvalwater en voor de slibverwerking, en waar mogelijk te optimaliseren. Delfland zet in op het vergroten van de doelmatigheid en duurzaamheid van de afvalwaterketen conform de afspraken met de ketenpartners.

3 Samenwerking in de waterketen

3.1 Netwerk Afvalwaterketen Delfland

Het samenwerkingsverband Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) bestaat uit de gemeenten Delft, Den Haag, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Schiedam, Vlaardingen, Westland en Zoetermeer én het Hoogheemraadschap van Delfland. Daarin is ook de samenwerking OAS De Grote Lucht opgenomen. De gemeenten en Delfland werken samen aan een toekomstbestendige afvalwaterketen tegen tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten.

De ambitie van het samenwerkingsverband is een structurele besparing op de jaarlijkse kosten van de afvalwaterketen (€ 10 miljoen 'minder meer' in het jaar 2020), waarbij de kwaliteit van de dienstverlening en de bedrijfszekerheid van de afvalwaterketen minimaal op hetzelfde hoge niveau dienen te blijven. De samenwerkende partijen ondersteunen en versterken elkaar bij vraagstukken op het gebied van kennis, personeel, uitvoering van werkzaamheden en technologische ontwikkelingen om de kwetsbaarheid te verminderen.

In NAD-verband is een langetermijnvisie opgesteld en een strategisch ketenplan (zie onderstaand kader). Deze visie en strategie vormen voor de deelnemende gemeenten een kader voor de op te stellen rioolplannen. De in NAD-verband door gemeenten en Delfland samen opgestelde blauwdruk v-GRP geeft daar ook invulling aan. Deze handreiking is afgestemd op de inhoud van deze blauwdruk.

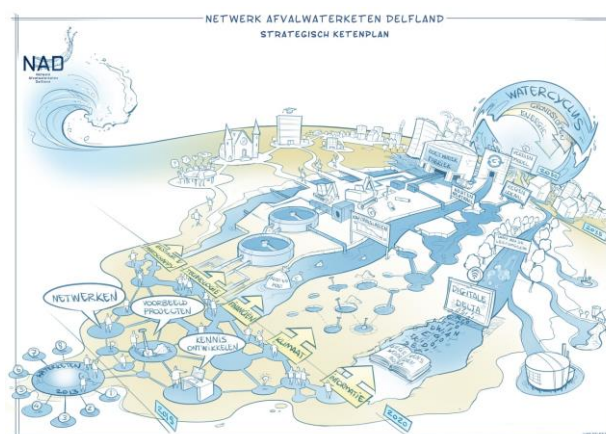
Visie en strategie Netwerk Afvalwaterketen Delfland

De twaalf betrokken gemeenten en Delfland zien stevige uitdagingen op zich af komen. Uitdagingen die liggen op het vlak van klimaat, technologie, maatschappij & bestuur en economie & financiën waardoor aanpassing en verandering noodzakelijk is.

De afvalwaterketen ontwikkelt richting een watercyclus waarbij alle partijen het fysieke systeem centraal stellen. Dat vraagt om samenwerking met verschillende partijen zoals drinkwaterbedrijven, energiebedrijven, onderzoeksinstituten en particuliere initiatieven. De samenwerkende partners laten zich inspireren door verdienmodellen en gaan flexibel en transparant om met investeringen. Gemeenten en Hoogheemraadschap zullen vanuit NAD steeds nauwer met elkaar gaan samenwerken richting één kaderstellende en faciliterende maatschappelijke onderneming die regie houdt op de kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid van de watercyclus, maar ruimte laat voor initiatief en innovatie.

In het strategisch ketenplan zijn vijf ontwikkelpaden gedefinieerd, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn:

- Financieel ontwikkelpad als ader
- Technologisch ontwikkelpad: zoetwaterproductie
- Klimaat ontwikkelpad: regenwater vasthouden en benutten
- Ontwikkelpad bestuur en maatschappij vraagt om regie
- Ontwikkelpad informatiemanagement zorgt voor openheid

3.2 Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen

Delfland werkt met de Gemeente Rotterdam, Gemeente Capelle, waterschap Hollandse Delta en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard samen in de Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen (RoSA). Deze samenwerking sluit aan bij de doelstellingen van de NAD, maar dan voor de regio Rotterdam-Hoek van Holland.

Ook voor Rotterdam zijn een visie en een strategie opgesteld, die richtinggevend zijn voor de samenwerking met Rotterdam en de Rotterdamse rioolplannen.

De Rotterdamse waterketenpartners kiezen ervoor om de kringlopen te sluiten om in te kunnen spelen op de veranderende wereld en dragen bij aan de circulaire economie. De weg naar verandering in de afvalwaterketen sluit aan op de Rotterdamse Adaptatie Strategie: Erkennen wat de huidige waarde van het robuuste systeem is en geleidelijk aanpassen om de visie te realiseren. In een flexibele schil rondom de robuuste kern is ruimte om flexibel te kunnen groeien en processen te kunnen organiseren.

Visie op de afvalwaterketen 2050 Rotterdamse afvalwaterketen

De Rotterdamse waterketenpartners kiezen ervoor om de kringlopen te sluiten om in te kunnen spelen op de veranderende wereld en dragen bij aan de circulaire economie. Op verschillende schaalniveaus worden vraag en aanbod bij elkaar gebracht. Dit biedt nieuwe kansen voor de Rotterdamse economie op weg naar een energie- en grondstoffenfabriek met participatie van de partners in de afvalwaterketen.

Zoveel als mogelijk gaan we stromen scheiden en hergebruiken. Stap voor stap op weg naar gesloten kringlopen en met respect voor het opgebouwde systeem. Het ontvlechten van het watersysteem biedt kansen voor de kringlopen, maar mag niet leiden tot afwentelen van lasten op het watersysteem of overlast in de omgeving.

De bestaande (infra)structuren binnen het robuuste systeem zullen zorgvuldig worden beoordeeld op mogelijkheden voor gecontinueerd gebruik of voor nieuwe functies binnen de totale stedelijke ontwikkeling. Dit vraagt om innovatief denken en oriëntatie op netwerkpartners.

De visie op de afvalwaterketen in 2050 kort samengevat:

Robuust systeem
De Rotterdamse afvalwaterketen zorgt voor een gezonde, leefbare en aantrekkelijke stad.

Stromen: Het afvoeren van (afval)waterstromen is gericht op leefomgeving en hergebruik. Schoon water blijft schoon en draagt zichtbaar bij aan een aantrekkelijke stad.

Kringlopen: Inzamelen van afvalwater is gericht op het terugwinnen van schone waterstromen, energie en grondstoffen op passend schaalniveau.

Structuren: Bestaande structuren worden, zo mogelijk, meervoudig benut en ingezet voor andere functies als dat aan de orde is.

3.3 Publiek Private Samenwerking

Delfland heeft zijn zorgplicht voor het afvalwater in de regio noord ondergebracht in een PPS met Delfluent. Hiermee is tot 2033 een contract aangegaan voor ontwerp, aanleg, financiering, beheer en bediening (DBFO) van het transportstelsel en 2 zuiveringen. Delfluent Services B.V. heeft het Operation & Maintenance (O&M) contract getekend met Delfluent en is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de zuiveringen en bijbehorend transportsysteem met 19 pompstations.

Delfland heeft zelf de wettelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden behouden, maar kan wel besluiten om Delfluent Services B.V. als beheerder bij de planvorming te betrekken.

4 Opstellen rioolplannen

4.1 Rolverdeling gemeente en waterschap

Het opstellen van rioolplannen is de verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente betreft de waterbeheerder bij dat proces. Deze onderlinge afstemming is wettelijk verplicht, maar past ook heel goed binnen de wijze waarop Delfland en de gemeenten binnen het beheergebied samenwerken in de waterketen (zie hoofdstuk 3). De gemeente en het waterschap hebben wel elk hun eigen rol in het proces van opstellen van rioolplannen.

De gemeente stelt rioolplannen op om invulling te geven aan de zorgplichten ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater. Het initiatief daarvoor ligt dan ook bij de gemeente. Het is mogelijk om het rioleringsplan te combineren met het gemeentelijk waterplan voor een integrale benadering van de afvalwaterketen en het watersysteem.

Het waterschap is betrokken bij het opstellen van rioolplannen als waterbeheerder en als zuiveringsbeheerder. Het waterschap heeft in dit proces adviesrecht. Deze handreiking geeft aan welke uitgangspunten Delfland hanteert bij de advisering en toetsing.

4.2 Afstemming in het proces

Wanneer de gemeente Delfland in een vroegtijdig stadium van het planproces betreft en Delfland in een vroeg stadium input levert, kunnen belangen en doelen nog integraal worden meegenomen. Dit is te verkiezen boven beoordeling van rioleringsplannen door Delfland achteraf, bijvoorbeeld pas als het concept rioleringsplan al gereed is. Omdat Delfland en gemeenten al structureel samenwerken in de afvalwaterketen en regelmatig contact hebben over rioleringszaken, is afstemming in een vroegtijdig stadium in de praktijk al heel gebruikelijk. Per gemeente heeft Delfland een beleidsadviseur aangewezen die het contact over rioleringszaken onderhoudt.

In een vooroverleg legt de gemeente als initiatiefnemer de plannen aan Delfland voor. Delfland geeft dan aan welke belangen en kaders er vanuit Delfland bestaan. In deze fase worden ook afspraken gemaakt over het vervolgproces. Het vooroverleg moet ertoe leiden dat beide partijen een helder beeld hebben van wederzijdse belangen, eisen en wensen. Delfland wijst vervolgens een beleidsadviseur aan, die verantwoordelijk is voor het integraal advies van Delfland. Dat is over het algemeen de persoon die het structureel contact met de gemeente heeft over rioleringszaken.

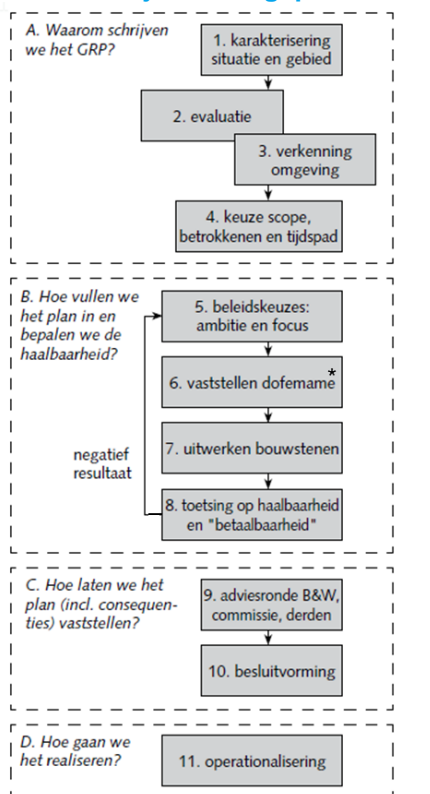
De behandelend adviseur van Delfland stemt, afhankelijk van de reikwijdte en consequenties van het plan voor de belangen en zorgplichten van Delfland, intern af met deskundigen, zoals de zuiveringstechnoloog, de adviseur waterhuishouding, de adviseur watersysteemkwaliteit of de adviseur ruimtelijke planvorming. Uiteindelijk geeft Delfland een integraal advies aan de gemeente.

Bij definitieve rioleringsplannen is deze reactie altijd per brief van Dijkgraaf en Hoogheemraden. Bij concept-rioleringsplannen kan een reactie door de beleidsadviseur via e-mail of terugkoppeling naar vooroverleg voldoende zijn.

De schema's op de volgende pagina geven weer op welke momenten afstemming plaatsvindt tussen gemeente en waterschap bij het opstellen van een GRP (volgens RIONED Leidraad module A1050) en het BRP (module C1000).

Op het moment dat er nieuwe riolering wordt aangelegd of als er grote wijzigingen aan een bestaand rioolstelsel plaatsvinden, wordt het voorontwerp opgesteld aan de hand van een rioleringsplan, waarop het advies van Delfland wordt gevraagd.

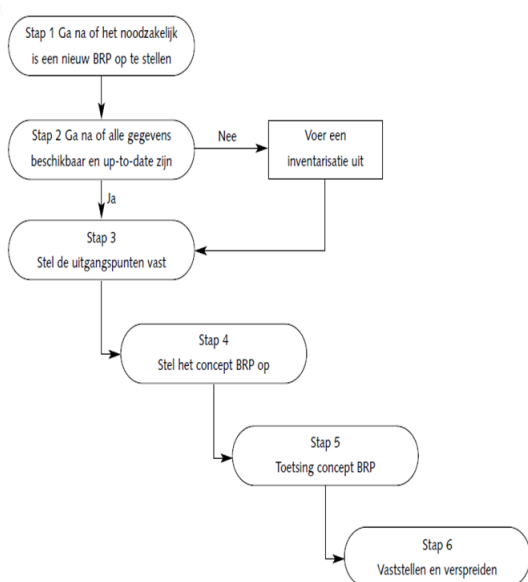
Gemeentelijk rioleringsplan

* Dofemame = doelen, functionele eisen, maatstaven, meetmethoden

Vorbereiding	Fase	
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Informeert Delfland over voornemen • Betrekt Delfland bij evaluatie vorig GRP • Maakt afspraken over vervolgproces 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Stelt Handreiking en andere info beschikbaar • Doet mee aan de evaluatie vorig GRP • Benoemt deelnemer aan vervolgproces
Ontwerpfase		
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Bepaalt ambitie en focus • Werkt doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden uit • Bepaalt maatregelen • Stelt kostendekkingsplan op 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Denkt mee over beleidskeuzes • Geeft de uitgangspunten van Delfland mee • Denkt mee over mogelijke maatregelen
Besluitvorming		
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Bespreekt plan intern • Legt het voor aan Delfland • Stelt het plan bestuurlijk vast • Stuurt vastgesteld plan naar Delfland 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Toetst of het plan compleet is en niet strijdig met uitgangspunten • Adviseert gemeente • Stuurt formele reactie
Uitvoering		
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Operationaliseert beleid en realiseert maatregelen 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Werkt samen met gemeente waar gewenst

Basisrioleringsplan

Vorbereiding	Fase	
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Gaat na of het nodig is om nieuw BRP op te stellen • Gaat na of alle gegevens beschikbaar zijn • Voert indien nodig een inventarisatie uit 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Stelt Handreiking en andere info beschikbaar • Wijst adviseur aan om voor de rioleringszaken
Ontwerpfase		
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Stelt uitgangspunten vast • Verzamelt relevante plannen die invloed hebben op BRP • Beschrijft huidige situatie en knelpunten daarin • Bepaalt maatregelen 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Geeft de uitgangspunten van Delfland mee • Levert relevante plannen aan • Denkt mee over knelpunten en mogelijke maatregelen
Besluitvorming		
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Toetst concept BRP aan uitgangspunten • Stelt BRP vast en verspreidt het intern en extern (stuurt het aan Delfland) 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Toetst of het plan compleet is en niet strijdig met uitgangspunten • Adviseert gemeente • Stuurt formele reactie
Uitvoering		
Gemeente <ul style="list-style-type: none"> • Operationaliseert beleid en realiseert maatregelen 		Delfland <ul style="list-style-type: none"> • Werkt samen met gemeente waar gewenst

Watertoetsprocedure

Voor ontwikkeling van bijvoorbeeld een nieuwe woonwijk of herstructurering wordt de watertoetsprocedure doorlopen. De watertoets beslaat het hele proces van vroegtijdig overleg bij de eerste ideeontwikkeling tot aan de voorbereiding, vaststelling en eventuele beroepsfase van ruimtelijke plannen. Het gaat erom dat 'water' expliciet en evenwichtig meeweegt bij alle ruimtelijke plannen en besluiten. Het watertoetsproces is indien wordt afgeweken van het bestemmingsplan verplicht. Voor andere plannen kan doorlopen van het watertoetsproces wenselijk zijn. In de watertoetsprocedure worden afspraken gemaakt over alle aspecten die voor het waterbeheer van belang zijn, waaronder riolering. Indien nodig worden deze afspraken in een rioleringsplan verder uitgewerkt.

Voor meer informatie over het watertoetsproces wordt verwezen naar de [Handreiking Watertoets](#)

4.3 Denkstappenmodel

Voor specifieke vraagstukken over stedelijk water is het denkstappenmodel van Stowa en Stichting Rioned (2014) een hulpmiddel. Het biedt een werkwijze voor gemeenten en waterschappen om samen vraagstukken over stedelijk water op te lossen.

Het denkstappenmodel werkt van grof naar fijn en bestaat uit drie delen:

1. **Grove schifting.** Eerst bepalen gemeente en waterschap gezamenlijk op basis van een snelle beoordeling of er een probleem is. Alleen als er problemen te verwachten zijn of dit onduidelijk is, gaat men verder met stap 2.
2. **Nadere analyse.** In deze stap analyseren gemeente en waterschap gezamenlijk de eventuele problemen. Dit geeft een duidelijker beeld van de ernst en oorzaken. Op basis van de nadere analyse bepalen de partijen of maatregelen nodig zijn.
3. **Maatregelen.** In dit laatste deel bekijken waterschap en gemeente gezamenlijk welke maatregelen nodig zijn om het probleem op te lossen of de ambities te realiseren. Daarbij brengen zij ook de kosten in beeld.

Bijlage 2 geeft een samenvatting van het denkstappenmodel.

5 Delflands beleid op hoofdlijnen

Dit hoofdstuk beschrijft het beleid van Delfland – voor zover relevant voor rioolplannen - voor:

- Afvalwater
- Hemelwater
- Grondwater
- Oppervlaktewater
- Waterkeringen

Het betreft geen nieuw beleid. De uitgangspunten zijn al eerder vastgelegd in diverse documenten en veelal ook al met gemeenten afgestemd. Deze handreiking helpt om uitgangspunten en doelen snel terug te vinden tijdens het proces van opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan, basisrioleringsplan of rioolplan voor nieuwe aanleg. Voor meer informatie kunnen de beleidsstukken zelf geraadpleegd worden (zie bijlage 3). Deze beleidsstukken hebben voorrang boven de Handreiking wanneer er verschillen zijn, bijvoorbeeld door wijzigingen in het beleid. Bijlage 4 bevat een checklist, die aangeeft welke onderdelen in een gemeentelijk rioleringsplan aan de orde zouden moeten komen. Dat betreft een combinatie van wettelijk verplichte onderdelen en punten waar Delfland specifiek op let.

De paragrafen hieronder gaan per thema in op de belangen, uitgangspunten en wensen van Delfland. In de tabellen per thema zijn per onderwerp de beleidsuitgangspunten en het bijbehorende doel weergegeven. Ook is in de tabel per onderwerp (cursief) aangegeven wanneer dit onderwerp aan de orde komt in de samenwerking met gemeenten.

De kleurmarkering in de tabel geeft aan of het gaat om minimale eisen (rood), richtlijnen (blauw) of wensen (groen):

Minimale eisen	rood
Richtlijnen	blauw
Wensen	groen

5.1 Afvalwater

De gemeentelijke zorgplicht voor afvalwater omvat de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, het waterschap draagt zorg voor transport en zuivering van afvalwater. Waterschap en gemeenten maken gezamenlijk afspraken over overnamepunten en –hoeveelheden. In de samenwerking in de waterketen streven waterschap en gemeente gezamenlijk naar optimalisatie van de waterstromen richting de zuivering door sturing van de rioolgemalen.

Daarnaast is het afvalwaterketenbeleid van Delfland gericht op de bescherming van (de doelmatige werking van) de zuiveringstechnische werken. Dat wil zeggen dat Delfland wil voorkomen dat het transportstelsel en de afvalwaterzuivering worden aangetast of verstoord door ‘ongewenst’ afvalwater of lozingen van stoffen die de doelmatige werking negatief kunnen beïnvloeden. Daartoe maakt Delfland afspraken met gemeenten over onderzoek naar en de eventuele aanpak van rioolvreemd water en geeft Delfland invulling aan de wettelijke adviesrol bij de aanvraag van (omgevings)vergunningen voor lozingen.

Als waterbeheerder heeft Delfland ook beleid dat betrekking heeft op de interactie tussen afvalwater en het oppervlaktewatersysteem. Daarbij gaat het om zowel waterkwaliteit als waterkwantiteit (zie ook thema oppervlaktewater). Delfland gaat er vanuit dat de bestaande overstorten geen knelpunten voor de waterkwaliteit opleveren. Indien er onverhoopt knelpunten optreden, zal de gemeente deze overstorten moeten aanpassen, waarbij Delfland actief meewerkt om eventuele knelpunten door riooloverstorten te voorkomen of op te lossen. De gemeenten moeten de lozingen vanuit de overstortlocaties actief monitoren, waarbij Delfland in samenwerking met de gemeenten deze monitoring bewaakt. Hierover worden binnen één jaar afspraken met de gemeenten gemaakt binnen NAD-verband. Volgens de wet moeten lozingspunten op het oppervlaktewater zijn opgenomen in gemeentelijke rioleringsplannen.

Ongezuiverde lozingen zijn ongewenst. Voor het lozen van huishoudelijke afvalwater via individuele behandelingsystemen voor afvalwater (IBA's) zijn voor verschillende situaties specifieke eisen gesteld in het Besluit lozing afvalwater huishoudens (voor particulieren) en het Activiteitenbesluit (voor bedrijven).

Delfland zorgt ervoor aan de wettelijke regelgeving te voldoen. Hierbij zijn ontwikkelingen te verwachten, waarop Delfland aan het voorsorteren is. Zo wordt verwacht dat er meer stoffen verwijderd moeten worden die schadelijk zijn voor het milieu, zoals medicijnresten en microplastics. De meest doelmatige aanpak zal leidend zijn bij de keuzes van de toekomst. Hierbij is de afstemming met de gemeenten van groot belang. De afweging van de meest doelmatige locatie en vorm dient een gezamenlijke beslissing te zijn. Delfland streeft naar bronmaatregelen, maar beschouwt ook optimale end-of-pipe oplossingen. Hierbij zijn positieve ervaringen opgedaan met het Pharmafilter in Delft.

1	Thema afvalwater	Uitgangspunten
<p>1.1 Afvalwaterhoeveelheden en afvalwaterprognosebladen</p> <p><i>Jaarlijkse afstemming tussen gemeente en Delfland over de afvalwaterhoeveelheden</i></p>	<p>Gemeenten stemmen met Delfland af wat de actuele afnameafsprake is. Delfland legt de afspraken per gemeente vast, bij voorkeur middels een brief.</p> <p>Elke vijf jaar maakt Delfland grootschalige gedetailleerde prognoses die jaarlijks, indien nodig, worden bijgesteld. De gemeenten geven daartoe elke vijf jaar aan welke ontwikkelingen ze verwachten en wat dit betekent voor de toekomstige afvalwaterhoeveelheden. Bij grote veranderingen in de hoeveelheid afvalwater (ordegrootte meer dan 30 woningen of 1 m³/ha) die worden aangeboden aan het bestaande afvalwatertransportsysteem, zijn ruim van tevoren kenbaar gemaakt aan Delfland.</p> <p>Richtlijnen voor de berekening van de hoeveelheden zijn: DWA 120 l/inw; poc 0,3mm/h, verhard oppervlak per woning 150 m², glastuinbouw 0,5 m³/h/ha.</p> <p><i>Doel: Inzicht in de huidige en toekomstige afvalwaterhoeveelheden die ingezameld, getransporteerd en gezuiverd worden, zodat gemeenten en waterschap hun plannen en investeringen daarop kunnen afstemmen</i></p>	
<p>1.2 Indirecte lozingen</p> <p><i>Afstemming in het kader van de adviesprocedure bij vergunningaanvragen voor indirecte lozingen en afstemming over handhaving en hoe te handelen bij calamiteiten</i></p>	<p>Lozingen op het riool (indirecte lozingen) mogen niet leiden tot aantasting van de fysieke toestand van de zuiveringstechnische werken of verstoring van het zuiveringsproces, waardoor het effluent niet meer aan de lozingsnormen kan voldoen. Zie beleidsnota 'Bevordering doelmatige werking Zuiveringstechnische werken'. Daarbij is het uitgangspunt zuivering tegen de laagst maatschappelijke kosten, waarbij het gaat om het collectieve belang van alle aangesloten.</p> <p>Vergunningaanvragen voor indirecte lozingen, ingediend bij gemeente als bevoegd gezag (of de regionale uitvoeringsdienst), worden ter advies voorgelegd aan Delfland.</p> <p>Daarnaast maken Delfland en gemeente/regionale uitvoeringsdienst afspraken over handhaving en hoe te handelen bij calamiteiten.</p> <p><i>Doel: Bescherming doelmatige werking zuiveringstechnische werken</i></p>	
<p>1.3 Rioolvreemd water</p> <p><i>Gemeenten en waterschap werken samen aan het inventariseren en doelmatig verminderen van rioolvreemd water</i></p>	<p>Rioolvreemd water is een thema in de samenwerking tussen Delfland en gemeenten. Als rioolvreemd water nog niet inzichtelijk is, dan kan de gemeente het in het GRP benoemen als te onderzoeken onderwerp.</p> <p>Wanneer sprake is van rioolvreemd water is het gewenst om in het GRP inzicht te geven in eventuele bekende stromen (bijvoorbeeld drainagewater) en aan te geven welke eventuele maatregelen genomen worden om de hoeveelheid rioolvreemd water te verminderen.</p> <p><i>Doel: Inzicht in en de hoeveelheid rioolvreemd water, zodat daar waar nodig maatregelen genomen kunnen worden om de hoeveelheid rioolvreemd water terug te dringen, zodat berging en afvoer van het riool vergoed worden en de zuivering op de AWZI doelmatiger</i></p>	

<p>1.4 Sturing van gemalen</p> <p><i>Afstemming het kader van de samenwerking in de waterketen</i></p>	<p>Delfland en gemeenten streven gezamenlijk naar een verbeterde sturing van de (eind)rioolgemalen. Dat gebeurt in het kader van de samenwerking in de waterketen (OAS).</p> <p><i>Doel: Optimalisatie zuiveringsproces, minimaliseren overstorten en wellicht beperken optreden van water-op-straat.</i></p>	
<p>1.5 Lozingspunten</p> <p><i>Afstemming bij opstellen GRP en/of BRP</i></p>	<p>Het GRP dient een overzicht te bevatten van lozingspunten vanuit het gemeentelijk stelsel op het oppervlaktewater, danwel te verwijzen naar een BRP waarin het overzicht van lozingspunten is opgenomen.</p> <p>Het overzicht geeft minimaal inzicht in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • X,Y coördinaten; • Drempelhoogte en -lengte; • Soort overstort; • Nog te treffen maatregelen. <p><i>Doel: Bescherming oppervlaktewaterkwaliteit.</i></p>	
<p>1.6 Nieuwe riooloverstorten (en wijziging bestaande systemen)</p> <p><i>Afstemming tijdens opstellen rioleringsplan waarin nieuwe overstorten/nooduitlaten worden bepaald, of bij aanpassingen in het bestaande systeem</i></p>	<p>Voor het realiseren van nieuwe externe overstorten en bij wijzigingen van bestaande systemen dient het stand-still beginsel aangehouden te worden. Knelpunten in het oppervlaktewater dienen voorkomen te worden.</p> <p>Richtlijn is om de overstortdrempel >0,25 m boven streefpeil (oppervlaktewaterpeil) aan te leggen of op maximaal peil van T=5.</p> <p>Als een overstort gerealiseerd wordt die mogelijk tot vervuiling leidt, wordt geadviseerd rekening te houden met de mogelijkheid voor de realisatie van een zuiverende voorziening (bijvoorbeeld een helofytenfilter) na de externe overstort.</p> <p><i>Doel: Voorkomen van problemen met waterkwantiteit en waterkwaliteit</i></p>	
<p>1.7 Bestaande riooloverstorten, noodoverstorten / nooduitlaten</p> <p><i>Afstemming na hydraulische berekeningen of na geconstateerde significante waterkwaliteitsproblemen in de praktijk</i></p>	<p>In algemene zin verwacht Delfland dat de gemeenten de bestaande overstorten actief monitoren, waarbij Delfland hierin wordt meegenomen. Bestaande knelpunten rondom externe overstorten dienen in samenwerking tussen de gemeente en Delfland te worden opgelost. Deze knelpunten worden in het GRP benoemd.</p> <p>In de zoektocht naar oplossingen kan het denkstappenmodel van Stowa en Rioned ingezet worden.</p> <p>Daarbij kan de volgende werkwijze worden gevolgd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ga bij de beoordeling of er een probleem is van grof naar fijn. Maak eerst een globale analyse of er mogelijk een probleem is 2. Geef in het stadium van de globale beoordeling ook gewicht aan het beheerdersoordeel, oordeel van bewoners in de buurt, beoordeling in het veld en metingen in het veld. 3. Pak alleen de duidelijke problemen aan. 4. Kwantificeer emissies vanuit de riolering met een gekalibreerd (mede op basis van veldmetingen) rioleringsmodel. Aanvullend daarop is het nog beter om alle relevante emissies naar het watersysteem te kwantificeren, niet alleen die vanuit de riolering. Daarnaast moet niet alleen gekeken worden naar effecten op de zuurstofhuishouding, maar ook naar blootstelling aan onacceptabele bacteriologische verontreiniging. 5. Knelpunten rond bestaande overstorten worden opgelost in samenwerking tussen waterschap en gemeente. Afspraken over acties worden SMART gemaakt en gemonitord. <p><i>Doel: Voorkomen van waterkwantiteits- en waterkwaliteitsproblemen</i></p>	
<p>1.8 Ongerioleerde of niet aangesloten panden</p> <p><i>Afstemming bij opstellen van GRP. Als zich in de planperiode ontwikkelingen voordoen waarop kan worden aangesloten. En wanneer nieuwe septic</i></p>	<p>Het GRP moet aangegeven waar nog ongezuiverde lozingen plaatsvinden, ofwel ongerioleerde panden zijn.</p> <p>Lozingen binnen de bebouwde kom zijn/worden aangesloten op de riolering. Ook buiten de bebouwde kom heeft aansluiten op de riolering de voorkeur. Bij onevenredig hoge kosten kan gekozen worden voor een IBA / septic tank die voldoet aan de eisen van het Besluit lozing afvalwater huishoudens. Hiervoor moet de gemeente ontheffing van de zorgplicht hebben van de provincie.</p>	

<p><i>tanks worden aangebracht of een verbetering van de septic tank plaatsvindt</i></p>	<p>IBA's van een hogere klasse zijn uiteraard toegestaan.</p> <p><i>Doel: Voorkomen van ongezuiverde lozingen op oppervlaktewater</i></p>
<p>1.9 Glastuinbouw</p> <p><i>Afstemming bij plannen voor herstructurering en nieuwe ontwikkelingen</i></p>	<p>Voor nieuwe glastuinbouwbedrijven en bij herstructurering is de aanwezigheid van en aansluiting op een rioelstelsel met voldoende capaciteit een vereiste. Vervuild (proces)water moet worden hergebruikt of afgevoerd via het riool. Alleen hemelwater mag worden geloosd op de sloot.</p> <p>De richtlijn voor de berekening van de hoeveelheid afvalwater vanuit de glastuinbouw is 0,5 m³/h/ha (zie 1.1 Afvalwaterhoeveelheden en afvalwaterprognosebladen). Hierbij wordt opgemerkt dat in de praktijk de hoeveelheid vanuit de glastuinbouw in veel gebieden lager blijkt te zijn. In dat geval kan gerekend worden met realistische inschattingen, bijvoorbeeld 0,2 m³/h/ha.</p> <p>Voor de bepaling van de afvoercapaciteit van de riolering kan gebruik gemaakt worden van het model dat hiervoor is opgesteld.</p> <p>Conform landelijk wordt toegewerkt naar emissieloze kas in 2027. Dat betekent dat vanaf 2018 veel bestrijdingsmiddelen niet meer onbehandeld mogen worden geloosd. De sector is primair zelf verantwoordelijk voor het zuiveren van proceswater. Delfland wil daar wel over meedenken.</p> <p>Bij glastuinbouw in gebieden met sterkte kwel (0,5 mm/dag) dienen in de plannen maatregelen opgenomen te worden om te voorkomen dat een grote stroom kwelwater via het drainagestelsel op de riolering of oppervlaktewater wordt geloosd.</p> <p><i>Doel: Geen directe lozingen op oppervlaktewater om mogelijke vervuiling te voorkomen. En voorkomen van de afvoer van kwelwater naar de zuivering</i></p>
<p>1.10 Overstortbemaling</p> <p><i>Afstemming bij opstellen rioleringsplan of bij nieuwe ontwikkelingen in het gebied</i></p>	<p>Voor overstortbemaling wordt uitgegaan van het stand-still principe met als uitgangspunt optimalisatie afvalwaterketen. Inzet voor langere termijn is het reduceren van overstortbemalingen</p> <p>Reductie of stopzetting van een overstortbemaling heeft mogelijk tot gevolg dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wateroverlast te voorkomen - verslechtering van de lokale waterkwaliteit te voorkomen - toename van afvoer naar de AWZI te voorkomen <p>Omdat de bestaande overstortbemaling bijdraagt aan het voorkomen van wateroverlast in stedelijk gebied tijdens hevige neerslag wordt de overstortbemaling geaccepteerd.</p>

5.2 Hemelwater

Primair draagt de percee-eigenaar zorg voor het hemelwater op zijn eigen terrein. De gemeente draagt zorg voor de inzameling en verwerking van het hemelwater in de openbare ruimte. Daarnaast heeft de gemeente een zorgplicht indien de percee-eigenaar het hemelwater niet op eigen terrein kan verwerken. Het waterschap is verantwoordelijk vanaf het moment dat het hemelwater in het watersysteem terechtgekomen is (en oppervlaktewater is geworden) en krijgt te maken met hemelwater dat via de gemengde riolering wordt afgevoerd (afvalwater). Als waterbeheerder en zuiveringsbeheerder is het waterschap betrokken bij de rioolplannen van de gemeenten.

In navolging van het landelijk beleid hanteren waterschap en gemeenten de volgende tritsen voor een duurzame omgang met hemelwater:

- Kwantiteit: vasthouden – bergen – afvoeren
- Kwaliteit: schoonhouden – scheiden – schoonmaken

Ten aanzien van waterkwaliteit streven waterschap en gemeenten, in lijn met de voorkeursvolgorde voor verwerking van hemelwater, bij nieuwbouw naar een volledig gescheiden inzameling en verwerking van afval- en hemelwater. Hierbij hanteert Delfland als

doel om het watersysteem en de waterketen niet onnodig te belasten met schoon hemelwater. Het verdient daarom voorkeur om het hemelwater zoveel mogelijk lokaal vast te houden. Door in te zetten op het beperken van verharding en het lokaal her te gebruiken, bereidt Delfland zich voor op de verwachte klimaatverandering. Het beperken van de verharding en het toepassen van vasthoudvoorzieningen wordt in samenwerking met de gemeenten gestimuleerd. De afspraken landen binnen het NAD. Deze aanpak wordt als leidraad gebruikt bij het beoordelen van rioolplannen. Er worden met gemeenten goede afspraken gemaakt over doelmatig afkoppelen.

Het inzetten op duurzame afkoppeling van schoon water is een speerpunt. Daarbij is er ook nog sprake van het toepassen van hemelwaterstelsels, daar waar dit doelmatig is. Voor inbreidingsprojecten en nieuwe bedrijventerreinen geldt in beginsel de voorkeur voor een volledig gescheiden stelsel gelijk aan andere nieuwbouwlocaties, tenzij het type bedrijven en transport over het terrein aanleiding geven tot andere keuzes.

Bij het ontwerp van een hemelwaterstelsel zijn door Delfland de volgende aandachtspunten te benoemen op gebied van waterkwantiteit en waterkwaliteit:

- Bij de inrichting van het gebied, dient zoveel mogelijk uit te worden gegaan van de lokale mogelijkheden om schoon water vast te houden en zoveel mogelijk te hergebruiken. Het beperken van verharding is een ambitie om klimaatbestendig te kunnen bouwen.
- Bij een gescheiden stelsel moet het afvoersysteem voor hemelwater goed te onderscheiden zijn van de vuilwaterafvoer. Ondergronds kan dit door verschillende kleuren of materialen van leidingen toe te passen. Bovengronds kunnen putranden voorzien worden van teksten als bijvoorbeeld 'regenwater'. Dit verkleint de kans op foute aansluitingen en lozingen van vuil water in hemelwaterputten.
- Voorlichting aan burgers en bedrijven kan veel bijdragen aan de bewustwording. Vaak zijn burgers en bedrijven nog onwetend van de milieubelasting door bijvoorbeeld autowassen, hondenpoep en directe lozingen in putten (van bijvoorbeeld verfristen) in gebieden met een gescheiden riolering.
- Controle op foutaansluiting, in aanleg- en beheerfase, is belangrijk. In de beheerfase kunnen waterkwaliteitsproblemen aanleiding zijn voor zo'n controle. Voor het controleren van foutaansluiting heeft het voordelen om een hemelwaterriool onder droogweerstandigheden droog te houden door het aan te leggen boven oppervlaktewaterpeil of uit te voeren als een bemalen stelsel.
- Het toepassen van infiltratie of bodempassages voor hemelwater biedt voordelen voor waterkwantiteit (vasthouden en bergen) en waterkwaliteit (zuivering). Het bovengronds afvoeren naar een bodempassagevoorziening (wadi) heeft ook voordelen bij het herkenbaar houden van de afvoer van hemelwater en het voorkomen van vuilwaterlozingen via de hemelwaterafvoeren. Aandachtspunten bij infiltratie zijn communicatie over het gebruik van infiltratievoorzieningen richting de burger en het voorkomen van (grond)wateroverlast.
- Bij het toepassen van zuiverende voorzieningen voor hemelwater is het van belang te letten op locatiekeuze en ontwerpaspecten, zoals bijvoorbeeld oppervlaktebelasting en slibvangvolumes bij voorzieningen gebaseerd op bezinking.

In bestaande situaties zal steeds in overleg tussen gemeente en waterschap een afweging worden gemaakt of het actief scheiden van waterstromen de meest doelmatige en duurzame wijze van hemelwaterverwerking is. Met name investeringsmomenten zoals vervangings- en renovatiewerkzaamheden zijn een logisch moment om deze afweging opnieuw te maken, maar ook mogelijkheden om mee te liften met andere werkzaamheden in de openbare ruimte kunnen hier aanleiding toe geven. Hierbij vormt klimaatadaptatie een leidende ambitie.

Afkoppelen wordt daarbij gezien als een middel om (kwaliteits)knelpunten te reduceren en/of ambities te behalen – bijvoorbeeld vanuit afspraken voor de Kaderrichtlijn Water. Het verkrijgen en behouden van een actueel overzicht van de aanwezige knelpunten in het stelsel en in de afvalwaterketen is daarvoor essentieel. Afkoppelen direct naar het watersysteem is niet altijd wenselijk. Voorkomen moet worden dat door afkoppelen een ongewenste kwantitatieve (piek)belasting van het oppervlaktewater optreedt, met mogelijke wateroverlast tot gevolg. Het

beperken van de afvoer van schoon water naar de AWZI's is een ambitie van Delfland. Hierover worden afspraken met de gemeenten gemaakt binnen NAD-verband.

Voor het maken van een goede afweging kan de gemeente bijvoorbeeld gebruikmaken van de het afwegingskader voor hemelwater van de gemeente Westland en Delfland (zie de NAD-blauwdruk v-GRP).

Delfland neemt zelf de verantwoordelijkheid voor het op orde brengen van het watersysteem maar benut hierbij graag kansen in het gebied (bijvoorbeeld bij geplande rioleringswerkzaamheden).

De beleidsnota 'beperken en voorkomen wateroverlast' beschrijft het beleid van Delfland ten aanzien van hemelwater rondom wateroverlast als gevolg van inundatie bij hevige regenval. Dit beleid gaat uit van het stand-still beginsel voor uitleggebieden. Dit betekent dat de kans op wateroverlast niet mag toenemen als gevolg van een ingreep in het watersysteem of een handeling die invloed heeft op het functioneren van het watersysteem, zoals versnelde hemelwaterafvoer ten gevolge van nieuwbouw.

2 Thema hemelwater	Uitgangspunten
<p>2.1 Omgaan met hemelwater</p> <p><i>Afstemming bij opstellen conceptstukken GRP/ BRP en rioleringsplannen.</i></p>	<p>Bestaande knelpunten als gevolg van lozingen van hemelwater op het watersysteem dienen te worden opgelost, nieuwe knelpunten moeten zoveel mogelijk worden voorkomen.</p> <p>In navolging van het landelijk beleid hanteren gemeenten en waterschappen de volgende tritsen voor omgaan met hemelwater:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vasthouden, bergen, afvoeren (kwantitatief) • Schoonhouden, scheiden, zuiveren (kwalitatief) <p>Deze kunnen worden vertaald in de volgende voorkeursvolgorde:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. verontreiniging van hemelwater voorkomen of beperken; b. hemelwater vasthouden voor benutting; c. infiltratie van afstromend hemelwater (doorlatende verharding, wadi's etc); d. afstromend hemelwater afvoeren naar het oppervlaktewater; e. afstromend hemelwater afvoeren naar de RWZI. <p>Gemeenten geven in het rioleringsplan en milieubeleidsplan aan hoe verontreiniging aan de bron te voorkomen, bijvoorbeeld door controle op foute aansluitingen (vuilwaterlozingen op hemelwaterstelsel), straatvegen, hondenpoepbeleid, voorkomen uitlogende materialen, geen gebruik van bestrijdingsmiddelen, aanwijzen van autowasplaatsen enzovoort.</p> <p>In de omgang met hemelwater worden licht verontreinigde, matig verontreinigde en verontreinigde oppervlakken onderscheiden:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. De verontreinigde oppervlakken dienen te worden aangesloten op een VGS of op de gemengde riolering; b. Bij matig verontreinigde oppervlakken dient het afgekoppelde hemelwater een zuiverende voorziening te passeren; c. Of licht verontreinigde oppervlakken rechtstreeks mogen worden afgekoppeld, verdient nader onderzoek (maatwerk) <p>Bij het afkoppelen van hemelwater is ook aandacht gewenst voor :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Communicatie naar elke nieuwe bewoner in een wijk over het gescheiden stelsel in de wijk en de consequenties voor gebruik middelen in tuin en verhard oppervlak, auto wassen op straat, hond uitlaten en het voorkomen van foutaansluitingen vanuit de woning op het regenwaterriool • Voorkomen van toepassing van uitlogende bouwmaterialen. Wanneer bouwmetalen als zink, koper of lood worden toegepast, verdient een coating de voorkeur • Beperken verharding in ontwerpfase nieuwbouwwijk, aanbrengen van onkruidwerende voeg in verharding <p>Het document van Infomil over Gebiedsgericht beleid voor lozingen van hemelwater en grondwater uit april 2008 is behulpzaam bij de keuzes die gemaakt moeten worden. Gemeente Westland en Delfland hebben dit ook gebruikt voor hun hemelwatermatrix, die op zijn beurt ook goed bruikbaar is.</p> <p><i>Doel: Voorkomen dat 'schoon' water naar de zuivering wordt getransporteerd,</i></p>

	<i>betere benutting van het beschikbare zoete water en bijdragen aan een betere waterkwaliteit</i>	
2.2 Wateroverlast door inundatie vanuit oppervlaktewater <i>Afstemming bij opstellen conceptstukken GRP/ BRP en rioleringsplannen.</i>	<p>Voor wateroverlast geldt het stand-still beginsel. Dit betekent dat de kans op het optreden van wateroverlast door de ingreep niet mag toenemen, de structuur van het watersysteem niet mag verslechteren en de beheerbaarheid van het watersysteem niet achteruit mag gaan.</p> <p>Bij afkoppelen kan het zijn dat er meer water naar het oppervlaktewater wordt afgevoerd. Dat kan tot een grotere kans op wateroverlast leiden. Hierbij geldt dat het functioneren van het hele watersysteem centraal staat en dat voorkomen wordt dat hierdoor een ongewenste (piek) belasting van het oppervlaktewater optreedt met mogelijk wateroverlast tot gevolg.</p> <p><i>Doel: Voorkomen en beperken van wateroverlast</i></p>	
2.3 Water-op-sstraat	<p>Gemeenten geven in hun GRP invulling aan de definitie voor wateroverlast (water op straat) en het beleid om dit te voorkomen.</p> <p><i>Doel: Voorkomen en beperken wateroverlast</i></p>	
2.4 Klimaat <i>Afstemming in het kader van samenwerking in de waterketen om de effecten van veranderend klimaat op te vangen</i>	<p>Waterrobuust inrichten moet een vanzelfsprekend onderdeel zijn bij ruimtelijke (her)ontwikkelingen.</p> <p>Voor het toetsen van de gevolgen van neerslag en klimaatverandering kunnen drie scenario's worden doorgerekend:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Historisch hevige neerslag gebeurtenis om te bepalen hoe het watersysteem werkelijk reageert. 2. Toetsing huidig klimaat (2015) om de opgave te bepalen; 3. Toetsing toekomstig klimaat (2050) om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. <p><i>Doel: Voorkomen en beperken van wateroverlast vanuit het oppervlaktewatersysteem en van wateroverlast vanuit de riolering</i></p>	

5.3 Grondwater

De eigenaar van een pand of perceel is volgens de wetgeving in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor zijn eigendom en voor de staat ervan. Als een eigenaar grondwaterproblemen heeft, komen eventuele bouwtechnische/ civieltechnische oplossingen dan ook voor zijn rekening. De gemeentelijke zorgplicht is van toepassing op het openbaar gemeentelijke gebied. Gemeenten treffen zo nodig en indien doelmatig maatregelen in de openbare ruimte en in principe niet op particulier terrein. Door middel van het waterloket zijn de gemeenten aanspreekpunt voor particulieren met vragen of klachten over grondwater. In de praktijk wordt samen gezocht naar maatwerkoplossingen per situatie.

Het waterschap is de beheerder van het gehele watersysteem, dat bestaat uit zowel oppervlaktewater als grondwater. Het waterschap is verantwoordelijk voor het reguleren van grondwateronttrekkingen en bijbehorende infiltraties voor zover die niet onder de provinciale bevoegdheid (grootschalige industriële toepassingen, openbare drinkwatervoorziening, bodemenergiesysteem) of rijksbevoegdheid (bijvoorbeeld onttrekkingen in uiterwaarden) vallen. Grondwaterkwaliteitsbeleid is geen verantwoordelijkheid van het waterschap, die ligt bij de provincie.

De grondwatervisie van Delfland is gericht op een duurzaam beheer van grondwater. Dit betekent evenwicht tussen het benutten en beschermen van grondwater. Grondwater mag worden benut, maar onomkeerbare schade moet worden voorkomen. Delfland richt zich op het voorkomen en oplossen van grondwaterproblemen, maar heeft beperkte mogelijkheden en bevoegdheden. Samenwerken is nodig om te komen tot integrale en kosteneffectieve oplossingen. Gegevens, informatie en kennis zijn beschikbaar en worden gedeeld.

Het systeem van grond- en oppervlaktewater wordt benaderd als één geheel. Het waterschap stelt in het peilbesluit een oppervlaktewaterpeil vast. Bij de afweging worden alle belangen, waaronder die gerelateerd aan grondwater, meegenomen.

Bij aanleg van riolering en drainage zijn de volgende aandachtspunten te benoemen vanuit Delfland:

- Om grondwateroverlast te voorkomen worden duurzame maatregelen genomen zonder verslechtering voor het bestaande watersysteem. Bij voorkeur niet het toepassen van drainage maar liever bijvoorbeeld het ophogen en/of kruipruimteloos bouwen. Permanente ontwatering tot onder het oppervlaktewaterpeil, bijvoorbeeld door een permanente grondwaterbemaling, is niet toegestaan.
- Grondwaterkwaliteit is van belang bij afwegingen over het toepassen van drainage en de wijze van afvoer van drainagewater. Bijvoorbeeld bij hoge concentraties nutriënten, metalen en zouten, die van 'nature' in het grondwater aanwezig zijn, kan het lozen van drainagewater op oppervlaktewater de waterkwaliteit verslechteren.
- Tijdens de planvoorbereiding wordt getoetst of er in het plangebied sprake is van bodemsanering. Indien dat het geval is, worden de voorzorgsmaatregelen met betrekking tot het lozen van grondwater uit deze bodemsaneringen opgenomen in de plannen.
- Indien met het plan tijdelijk grondwater wordt onttrokken in de aanlegfase, wordt voldaan aan de regelgeving voor grondwateronttrekkingen (vergunning of melding). Dit betreft zowel de onttrekking als de lozing. Bij lozing op oppervlaktewater mag de kwaliteit van het oppervlaktewater niet verslechteren.
- Drainage van schoon grondwater wordt niet aangesloten op het vuilwaterriool (in uitzonderlijke situaties kan gemotiveerd worden afgeweken).

3 Thema grondwater	Uitgangspunten
<p>3.1 Grondwateronttrekking</p> <p><i>Afstemming over bemalingsadvies</i></p>	<p>Bij voorkeur worden grondwateronttrekkingen tijdens bouwwerkzaamheden voorkomen.</p> <p>Mocht het bij bouwwerkzaamheden toch nodig zijn grondwater te onttrekken ten behoeve van het drooghouden van de bouwput (bronbemaling), dan kan het onttrokken water worden:</p> <ol style="list-style-type: none"> Teruggebracht in de bodem (retour bemaling) Geloosd op oppervlaktewater Geloosd in een niet bemalen regenwaterriool; Geloosd in een vuilwaterriool. <p>1. Grondwateronttrekkingen en- infiltraties (inclusief de beëindiging daarvan) mogen geen negatieve effecten hebben op het grondwatersysteem, de grondgebruikfuncties of andere systemen die (mede) afhankelijk zijn van de bodem en/ of het grondwater.</p> <p>2. De initiatiefnemer streeft ernaar de onttrekkingshoeveelheid te beperken en waar mogelijk waterbesparende maatregelen te nemen;</p> <p>3. Als het onttrokken grondwater uit strategische zoetwater voorraad komt, moet het zoete grondwater geretourneerd of aangevuld worden (compensatie eis).</p> <p>4. De kwaliteit van het op het riool geloosde onttrekkingswater mag de doelmatige werking van de zuiveringstechnische werken niet verstoren.</p> <p>Als richtlijn geldt dat bronneringen maximaal 10% van de pompovercapaciteit van een bemalingsgebied bedraagt.</p> <p><i>Doel: Voorkomen dat er 'schoon' grondwater wordt afgevoerd naar de AWZI of 'vuil' grondwater wordt geloosd op oppervlaktewater</i></p>
<p>3.2 Drainage</p> <p><i>Bij drainageplan/ rioleringsplan afstemmen van structuur en uitstroompunten drainage</i></p>	<p>Bij voorkeur wordt grondwateronttrekking door drainage zoveel mogelijk voorkomen.</p> <p>Als drainage toch wordt toegepast wordt er geen schoon drainagewater aangesloten op de vuilwaterriolering. Voor schoon drainagewater wordt de volgende voorkeursvolgorde aangehouden:</p> <ol style="list-style-type: none"> Drainage rechtstreeks aansluiten op het oppervlaktewater; Drainage (tijdelijk) aansluiten op de hemelwaterriolering; Drainage aansluiten op IT (infiltratietransport-riool). <p><i>Doel: Voorkomen dat 'schoon' grondwater wordt afgevoerd naar de AWZI</i></p>

<p>3.3 Grondwateroverlast</p> <p><i>Afstemming in situaties met grondwateroverlast</i></p>	<p>Gemeenten geven in hun GRP invulling aan de definitie voor structureel grondwateroverlast en het beleid over hoe de gemeente ermee omgaat.</p> <p>De voorkeursvolgorde van voorkomen, beperken of oplossen van overlast door overtollig grondwater wordt aangehouden (door bijvoorbeeld bouwkundige maatregelen), watersysteemmaatregelen, maatregelen in de waterketen etc.</p> <p>Permanente ontwatering tot onder het oppervlaktewaterpeil is niet toegestaan.</p> <p><i>Doel: Voorkomen dat er 'schoon' grondwater wordt afgevoerd naar de AWZI en dat 'vuil' grondwater wordt geloosd op oppervlaktewater.</i></p>
<p>3.4 Grondwaterloket</p>	<p>De gemeente heeft een (grond)waterloket. Delfland functioneert als backoffice voor vragen over grondwater.</p> <p><i>Doel: Voorkomen dat de bewoner van het kastje naar de muur wordt gestuurd.</i></p>

5.4 Oppervlaktewater

Als beheerder van het watersysteem heeft Delfland beleid ten aanzien van waterkwantiteit en waterkwaliteit. De doelen zijn vastgelegd in het waterbeheerplan. Deze handreiking beperkt zich tot het beleid op het grensvlak tussen de afvalwaterketen en het watersysteem. Enerzijds is er beleid ten aanzien van de lozingen vanuit de riolering, gericht op het voorkomen van problemen met de waterkwaliteit. Anderzijds is er beleid ten aanzien van uitgangspunten voor het technisch ontwerp van rioolsystemen, die meer te maken hebben met waterkwantiteit, zoals maximale peilstijgingen, enzovoort. Ook beleid ten aanzien van natuurvriendelijke oevers of onderhoud en baggeren kunnen relevant zijn voor de rioolplannen van gemeenten.

De beleidsnota 'beperken en voorkomen van wateroverlast' beschrijft op welke manier Delfland invulling geeft aan de wettelijke taak op het gebied van waterkwantiteitsbeheer, specifiek voor het aspect wateroverlast. Dit behelst het op orde brengen en houden van het watersysteem, met als ambitie een robuust en veerkrachtig watersysteem, dat sterk wisselende weersomstandigheden kan opvangen, ook in de toekomst. De provinciale waterverordening geeft de normen ter voorkoming van regionale wateroverlast.

4	Thema oppervlaktewater	Uitgangspunten
4.1	Waterkwaliteit / KRW <i>Afstemming bij opstellen GRP</i>	Uitgangspunt is dat de maatregelen vanuit de kaderrichtlijn water in het GRP worden opgenomen en gemonitord. <i>Doel: Verbeteren waterkwaliteit</i>
4.2	Waterpeil <i>Bij opstellen van rioleringsplannen, bij realisatie van een nieuwe overstort of aanpassing van een bestaande overstort, duikers, of bij knelpunten in de praktijk</i>	Voor iedere polder geldt een peilbesluit. Het peil uit het peilbesluit geldt als uitgangspunt bij ontwikkelingen. De peilbesluiten kunnen bij Delfland opgevraagd worden. Per polder wordt om de circa tien jaar een analyse van het watersysteem uitgevoerd (WSA). Voor informatie over de peilstijgingen (voor bijvoorbeeld de realisatie van een nieuwe overstort) dient navraag te worden gedaan binnen Delfland. Peilstijging van het oppervlaktewater mag niet leiden tot een belemmering voor de uitstroming van het rioelstelsel. En andersom mogen maatregelen vanuit de riolering niet leiden tot hydraulische knelpunten in het oppervlaktewatersysteem. Voor watergangen geldt bij normafvoer (14,4mm/dag voor onverhard en 28,8mm/dag voor verhard gebied) een stroomsnelheid van < 0,2 m/s en een verhang van < 4 cm/km. Voor duikers geldt een stroomsnelheid van <0,6 m/s en een verval van < 2 mm. <i>Doel: Voorkomen van ontwikkelingen waardoor peilbesluit niet kan worden gehandhaafd en voorkomen van hydraulische knelpunten in de riolering of het oppervlaktewatersysteem</i>
4.3	Uitstroomvoorzieningen <i>Afstemming bij planning van nieuwe uitstroomvoorzieningen</i>	Nieuwe uitstroomvoorzieningen dienen te voldoen aan de lozingsconstructies vanuit de keur en aan de algemene regels voor het goed kunnen beheren van de oever. Momenteel onderzoekt Delfland of in bepaalde situaties voor lozingsconstructies algemene regels kunnen worden vastgelegd. De verwachting is dat hier meer duidelijkheid over is in de eerste helft van 2016. Er dienen geen nieuwe/ extra lozingen op een watergang gerealiseerd te worden die al een hydraulisch knelpunt heeft. Verder dienen er geen lozingen door een waterkering te worden gerealiseerd. <i>Doel: Goed beheer en onderhoud</i>
4.4	Onderhoud en baggeren <i>Bij realisatie nieuwe watergang of herinrichting</i>	Bij de watergang, waterkeringen, natte ecologische zones (natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen) wordt conform de Keur en de leggers van Delfland ruimte voor onderhoudsstroken (waaronder bagger werkzaamheden), opstelplaatsen en bruggen gereserveerd (zie handreiking watertoets)

<p><i>afstemming over onderhoud- stroken, leggerdiepte, aanlegdiepte, enz.</i></p>	<p><i>Doel: Goed kunnen onderhouden van de watergang</i></p>
<p>4.5 Kruisen van een watergang</p> <p><i>Afstemmen bij nieuwe kruising van de riolering met een watergang</i></p>	<p>Voor het kruisen van een watergang door de riolering gelden de algemene regels.</p> <p>Momenteel onderzoekt het Hoogheemraadschap van Delfland of in bepaalde situaties voor lozingsconstructies algemene regels kunnen worden vastgelegd. De verwachting is dat hier meer duidelijkheid over is in de eerste helft van 2016.</p> <p><i>Doel: Goed beheer en onderhoud, in verband met baggeren van de watergang</i></p>
<p>4.6 Inundatie</p> <p><i>Bij opstellen rioleringsplan samenhang met oppervlaktewatersysteem beschouwen/doorrekenen</i></p>	<p>Conform de provinciale verordening geldt: "Met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht geldt, voor het gebied van een gemeente binnen de bebouwde kom, als norm een gemiddelde overstromingskans van:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1/100 per jaar voor bebouwing niet zijnde glastuinbouw; 1/50 per jaar voor glastuinbouw; 1/10 per jaar voor het overige gebied. <p>2. Met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit waarop de regionale wateren moeten zijn ingericht geldt, voor het gebied van een gemeente buiten de bebouwde kom, als norm een gemiddelde overstromingskans van:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1/100 per jaar voor hoofdinfrastructuur; ..." <p>In gebieden met een bergingstekort is er behoefte aan maatregelen om binnen het gebied extra voorzieningen te treffen om water vast te houden en/of bergen van (regen) water.</p> <p><i>Doel: Voorkomen van wateroverlast vanuit het oppervlaktewatersysteem</i></p>

5.5 Waterkeringen

In het kader van veiligheid heeft Delfland naast beleid voor waterkwantiteit en waterkwaliteit ook beleid vastgesteld voor het gebruik van de ruimte in, op, boven, over en onder waterkeringen en de bijbehorende beschermingszones. De waterkeringen zijn onder te verdelen in primaire en regionale waterkeringen, alsmede polderkades, land- en waterscheidingen. Alle werkzaamheden in de ruimte zoals hiervoor benoemd, zijn in beginsel vergunningplichtig (soms meldingplichtig). Daarnaast heeft Delfland ook adviesrecht ten aanzien van omgevingsvergunningen indien een waterkering is betrokken bij de geplande werkzaamheden.

Delfland streeft naar duurzame, robuuste waterkeringen met voldoende ruimte voor beheer en onderhoud en eventuele toekomstige verzwaringen. Voor alle waterkeringen binnen Delfland geldt 'Delflands Algemeen Waterkeringenbeleid'. Het voldoen aan de veiligheidsnorm is altijd een harde randvoorwaarde. Daarnaast zijn er beleidsregels medegebruik voor de diverse waterkeringen.

5 Thema waterkeringen	Uitgangspunten
<p>5.1 Medegebruik van waterkeringen</p> <p><i>Afstemming bij plannen voor (aanpassing) riolering nabij waterkeringen</i></p>	<p>Initiatieven tot medegebruik van waterkeringen (bouwen, werken, wegen, beplanting en kabels en leidingen) voldoen aan de criteria die Delfland hiervoor stelt en over het medegebruik is overleg gepleegd – en overeenstemming bereikt - met Delfland.</p> <p>Voor meer informatie wordt verwezen naar de Handreiking Watertoets en de bijlagen daarbij.</p> <p><i>Doel: duurzame, robuuste waterkeringen met voldoende ruimte voor beheer en onderhoud.</i></p>

Bijlage 1 Begrippen

Aansluitvergunning	Vergunning die nodig is om te mogen lozen vanuit een rioleringstechnisch werk op een zuiveringstechnische werk. Deze vergunning wordt door de beheerder van het zuiveringstechnisch werk zoals een rwzi of riool-eindgemaal, afgegeven en bevat voorwaarden waaraan de lozer moet voldoen.
Afkoppelen van verhard oppervlak	De neerslag van verharde oppervlakken op andere wijze dan naar de riolering afvoeren (naar het oppervlaktewater of naar de bodem).
Afvalwater	Verontreinigd water dat wordt geloosd door huishoudens, bedrijven en instellingen.
Afvalwaterketen	Het deel van de waterketen dat betrekking heeft op de inzameling, transport, zuivering en lozing van gezuiverd afvalwater, ofwel riolering en rioolwaterzuivering.
Afvalwatersysteem	Het totaal van riolering, gemalen en zuiveringsinstallatie voor de inzameling, afvoer en verwerking van afvalwater.
Basisrioleringsplan	Een plan waarin op gedetailleerde wijze wordt aangegeven hoe de inzameling en afvoer van afvalwater en neerslag binnen een bepaald gebied dient te geschieden.
Bemalingsgebied	Een gebied dat door één rioolgemaal wordt bemalen. Bij drukriolering en vacuümriolering betreft het, het totale gebied dat op het systeem van pomputjes c.q. vacuümputten is aangesloten.
Berging	Deel van de inhoud van het rioolstelsel waarin water tijdelijk kan worden opgeslagen ter beperking van de overstortingsfrequentie en de overstortende watervolumen. Uitgedrukt in m ³ of gerelateerd aan het aangesloten verhard oppervlak in mm.
Drainage	Het ontwateren van de bodem, zorgen voor de afvoer van overtollig grond- of hemelwater uit de bodem.
Drooglegging	De afstand tussen het oppervlaktewaterpeil en kruin weg.
Droogweerafvoer (DWA)	De hoeveelheid afvalwater (van huishoudens en industrie) die in droogteperioden wordt afgevoerd.
Drukriolering	Riolering bestaande uit persleidingen met een kleine diameter waardoor het afvalwater onder druk wordt afgevoerd. Elke aansluiting is voorzien van een eigen pompunit. Dit type stelsel wordt veelal toegepast in het buitengebied. Er mag op dit type stelsel geen verhard oppervlak worden aangesloten.
Effluent	Het uitstromende gezuiverde water uit een RWZI.
Gemengd rioolstelsel	Rioolstelsel waarbij afvalwater en regenwater door hetzelfde buizenstelsel worden ingezameld en afgevoerd.
Gescheiden rioolstelsel	Rioolstelsel, waarbij afvalwater en regenwater door afzonderlijke buizenstelsels worden ingezameld. Het afvalwater wordt afgevoerd naar een AWZI, het regenwater wordt rechtstreeks afgevoerd naar het oppervlaktewater.
Grondwater	Water beneden het grondoppervlak.
Grondwaterloket	Loketfunctie die door de gemeenten wordt vervuld. Burgers kunnen voor alle klachten over grondwater in eerste aanzet terecht bij hun gemeente, die de klacht behandelt ofwel doorstuurt naar de verantwoordelijke instantie.
Grondwaterstand	De hoogte waar de druk in het grondwater gelijk aan nul is, meestal uitgedrukt ten opzichte van een bepaald referentieniveau (NAP).
Hemelwaterafvoer (HWA)	Het totale debiet dat bij regen door het rioolstelsel kan worden afgevoerd, inclusief de droogweerafvoer.
IBA-systeem	Systeem voor de individuele behandeling van afvalwater.
Infiltratie	Water dat in de bodem dringt.
Infiltratievoorziening	Een constructie voor het infiltreren van regenwater in de bodem.

IT-riool		Een infiltratie-transportriool, bestaat uit een poreuze buis waardoor water van de buis naar de grond kan infiltreren en andersom in het geval van hoge grondwaterstanden (draineren).
Kostendekkingsplan		Doorrekening van de verwachte kosten en inkomsten voor de rioleringszorg over de gehele levensduur van de riolering.
Kruipruimte		De ruimte onder de begane grondvloer van een gebouw.
Kwel		Opwaartse grondwaterstroming richting oppervlaktewater of maaiveld, over het algemeen een ondergrondse waterstroom van een hoger gelegen gebied naar een lager gelegen gebied.
NAD		Netwerk Afvalwaterketen Delfland
Nationaal Bestuursakkoord Water		Akkoord tussen het Rijk, de provincies, de waterschappen en de gemeenten om door een gezamenlijke integrale aanpak de watersystemen in 2015 op orde te krijgen.
OAS (optimalisatie afvalwatersysteem studie)		Studie naar mogelijkheden om riolering en afvalwaterzuivering op elkaar af te stemmen, tegen de laagste maatschappelijke kosten.
Ontwatering		De afvoer van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drains, kleine sloten en greppels naar een stelsel van grote waterlopen, met als functie afwatering.
Ontwateringsdiepte		Minimale afstand van het maaiveld tot de hoogst toelaatbare grondwaterstand.
Overstort		Een voorziening door middel waarvan bij regen een teveel aan rioolwater, dat niet meer in het stelsel kan worden geborgen, kan worden geloosd op oppervlaktewater.
Overstortbemaling		Bemaling die bij piekbuien in werking treedt zodra de maximale afvoercapaciteit naar de zuivering is benut en die het water vanuit de riolering rechtstreeks afvoert naar de Nieuwe Maas om te voorkomen dat rioolwater overstort op het stedelijk oppervlaktewater.
Overstortingsfrequentie		Aantal malen per jaar dat er rioolwater uit het rioolstelsel overstort naar oppervlaktewater, veelal theoretisch bepaald of berekend.
Pompcapaciteit		Het deel van de pompcapaciteit, dat beschikbaar is voor de afvoer van neerslag, de rest van de pompcapaciteit is voor de afvoer van het afvalwater.
Randvoorziening		Een tot de riolering behorende voorziening in of achter het rioolstelsel met als doel de vuilemissie ten gevolge van overstortingen te reduceren.
Real-Time-Control (RTC)		Besturingssysteem waarbij tijdens het afvoerproces actuele meetwaarden gebruikt worden voor het instellen van regelaars in het afvoersysteem.
Regenwaterstelsel		Een systeem van leidingen, putten, gemalen en overstorten in een gescheiden stelsel waarin de neerslag wordt ingezameld en afgevoerd.
Riolering		Het gehele systeem benodigd voor inzamelen en transporteren van rioolwater. Hiertoe behoren: huis- en kolkaansluitingen, het rioolnet, de gemalen en de transportleidingen.
Rwzi (ook wel AWZI)		Rioolwaterzuiveringsinrichting, een inrichting waar het rioolwater wordt ontdaan van een groot deel van de verontreinigingen.
Verbeterd stelsel	gemengd	Gescheiden rioolstelsel waarbij middels een koppeling tussen het rwa-stelsel en het dwa-stelsel wordt bewerkstelligd dat het eerst afstromende en verontreinigde regenwater naar het dwa-stelsel wordt afgevoerd. Pas na vulling van de rwa-riolering stort het in het rwa-stelsel aanwezige relatief schone rioolwater (regenwater) over op oppervlaktewater. De vervuiling als gevolg van foutieve aansluitingen op het rwa-stelsel wordt daarmee beperkt.
Verbeterd rioolstelsel	gescheiden	Een gescheiden rioolstelsel waarbij zowel afvalwater als neerslag wordt afgevoerd naar een rioolwaterzuiveringsinrichting al dan niet via een bemaling. Het regenwaterstelsel heeft een relatief kleine berging en zal vaker overstorten dan een normaal gemengd stelsel.
Verhard oppervlak		Het totaal van de verharde oppervlakken (daken en straatverhardingen) die op de riolering afwateren.

Vrijvervalriolering

Een rioelstelsel waarbij het rioelwater door de zwaartekracht wordt afgevoerd.

Vuilemissie

De hoeveelheid stoffen die tijdens een overstorting met het overstortende water uit de riolering op het oppervlaktewater wordt geloosd.

WKO

Warmte-koude opslag: een systeem dat gebruikmaakt van energie opslag in de bodem om verwarming en koeling energiezuiniger te maken.

Bijlage 2 Relevante Wet- en regelgeving

Europa

De **Kaderrichtlijn Water** is een Europese wettelijke richtlijn en heeft tot doel, uitgaande van een stroomgebiedsbenadering, oppervlaktewater en grondwater in zowel kwalitatief als kwantitatief opzicht te beschermen en te verbeteren. Deze richtlijn heeft voor iedereen consequenties: voor Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen, gemeenten en uiteindelijk ook voor burgers en bedrijven. De KRW is in Nederland geïmplementeerd in de Wet milieubeheer en het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 en in de Waterwet. Naast de maatregelen op Rijksniveau bepalen gemeenten, waterschappen en belanghebbenden -aan de hand van Europese spelregels- wat er in het beheergebied gedaan kan worden om de waterkwaliteit te verbeteren. Daarbij wordt niet alleen gekeken of de maatregelen technisch mogelijk zijn, maar ook of ze betaalbaar en dus werkelijk uitvoerbaar zijn.

De **Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater** heeft ten doel het milieu te beschermen tegen de nadelige gevolgen van de lozing van stedelijk afvalwater en van het afvalwater van bepaalde bedrijfstakken.

Nationaal

Gemeenten hebben de wettelijke taak voor het inzamelen en transporteren van afvalwater en hemelwater toegewezen gekregen op basis van de **Wet Milieubeheer** (art. 10.33 Wm). Deze zorgplicht is vanaf 1 januari 2008 nader uitgesplitst naar de drie zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater (Waterwet art. 3.4 t/m 3.6):

1. De doelmatige inzameling en het transport van het stedelijke afvalwater (huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, eventueel gemengd met hemelwater of grondwater), dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen;
2. De doelmatige verwerking van afvloeiend hemelwater waarvan de houder zich wil ontdoen;
3. Voorkomen van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand, mits met doelmatige maatregelen, voor de aan de grond gegeven bestemming.

Conform artikel 4.22 van de **Wet Milieubeheer** heeft de gemeente ook een planverplichting voor de rioleringszorg: het rioleringsplan. De zorgplichten zijn zodanig geformuleerd dat iedere gemeente een zekere mate van beleidsvrijheid houdt om een eigen invulling te kiezen voor de lokale situatie. In dit beleidsplan is het beleid verder uitgewerkt in een strategie die aansluit bij het voorzieningen en kenmerken van de gemeente.

Op verzoek van de gemeente kan de provincie ontheffing van deze zorgplicht verlenen in die situaties waar geen sprake is van doelmatig inzamelen van afvalwater. Dit heeft alleen betrekking op percelen buiten de bebouwde kom. Een en ander dient in overleg met de waterschappen te worden opgesteld. Uitgangspunten bij de afweging voor aanleg van riolering of aanleg van alternatieve systemen zijn:

- De kwetsbaarheid en grondsoort van het gebied of oppervlaktewater.
- De in dat gebied te bereiken doelstellingen voor de emissiereductie.
- De kosten van de systemen.

De **Waterwet** regelt de toedeling van het beheer en de zorgplichten inzake oppervlaktewater en grondwater aan de verschillende overheden, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een flinke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

De **Wet ruimtelijke ordening** (Wro) is een belangrijke wet in de ruimtelijke besluitvorming van Nederland. De Wro is het instrument om ruimtelijke behoeften als wonen, werken, recreëren, mobiliteit, water en natuur in een samenhangende benadering te verdelen.

De **Wet algemene bepalingen omgevingsrecht** (Wabo) is de basis voor een groot deel van de vergunningen in het domein van de fysieke leefomgeving. Met de Wabo wordt mogelijk gemaakt dat voor een project dat bestaat uit verschillende activiteiten (bouw, aanleg, oprichten, gebruik) met één omgevingsvergunning toestemming kan worden verkregen voor realisatie.

Per 1 januari 2008 hebben twaalf algemene maatregelen van bestuur (amvb's) plaatsgemaakt voor één nieuwe algemene maatregel van bestuur: het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer, beter bekend als het **Activiteitenbesluit**.

Alle lozingen vanuit particuliere huishoudens worden geregeld op grond van het **Besluit Lozing afvalwater huishoudens**. Er is dus geen individuele vergunning of ontheffing meer nodig. Over het algemeen zullen lozingen vanuit particuliere huishoudens voldoen aan de algemene regels van het besluit. Slechts in bijzondere situaties zal individueel maatwerk nodig zijn. Het besluit regelt zowel indirecte als directe lozingen vanuit huishoudens.

Het **Besluit Lozing afvalwater buiten inrichtingen** bevat regels voor een groot aantal categorieën van lozingen die het gevolg zijn van activiteiten die plaatsvinden buiten inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer. Lozingen vanuit inrichtingen vallen onder het Activiteitenbesluit en het lozen vanuit particuliere huishoudens is geregeld met het Besluit lozing afvalwater huishoudens. In tegenstelling tot het Activiteitenbesluit stelt het Besluit lozen buiten inrichtingen slechts regels voor het lozen van afvalwater.

Vanuit de Woningwet (**Bouwbesluit**) wordt de aansluiting op aanwezige rioolvoorzieningen geregeld.

Een bouwwerk mag geen gevaar opleveren voor bewoners, gebruikers en omgeving. Daarom heeft de overheid in het **Bouwbesluit 2012** voorschriften voor veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieu vastgelegd. Een bouwwerk moet altijd voldoen aan die voorschriften. Het bouwbesluit is relevant voor de rioleringszorg omdat het ook eisen stelt aan de gescheiden inzameling en afvoer van afvalwater en hemelwater op eigen terrein en het voorwaarden stelt aan de waterdichtheid van van een gebouw (o.a. kelders en vloeren).

Regionaal

In het **waterbeheerplan 2016-2020** geeft Delfland onder meer inzicht in de wijze waarop hij inhoud geeft aan zijn rol in de afvalwaterketen. Overige relevante beleidsstukken voor de afvalwaterketen zijn de **Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast (2014)**, **Handreiking Watertoets (2014)** en **Visie op de afvalwaterketen (2015)**. In de loop van 2016 zullen de **Grondwatervisie** en **Beleidsnota Peilbeheer** worden vastgesteld.

Bestuursovereenkomst Kaderrichtlijn Water (KRW)

In de **bestuursovereenkomst Schoon en gezond water Delfland 2015-2021** hebben gemeenten en Delfland afgesproken hoe zij de komende jaren samenwerken om de KRW-doelen dichterbij te brengen. Tevens zijn afspraken gemaakt over het nemen van maatregelen om de waterkwaliteit in het gehele beheergebied, en niet alleen in de KRW-waterlichamen, te verbeteren.

Samenvatting relevant beleid

Europa	
Europese Kaderrichtlijn Water	<ul style="list-style-type: none"> Bescherming en verbetering kwaliteit en kwantiteit van oppervlaktewater en grondwater, uitgaande van stroomgebiedsbenadering
Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater	<ul style="list-style-type: none"> Bescherming milieu tegen nadelige gevolgen van de lozing van stedelijk afvalwater
Rijk	
Wet milieubeheer	<ul style="list-style-type: none"> Planverplichting voor de gemeentelijke rioleringszorg Gemeentelijke zorgplicht voor stedelijk afvalwater Hemel- en Grondwaterverordening
Waterwet	<ul style="list-style-type: none"> Zorgplichten voor hemelwater en grondwater Verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken Beheer van oppervlaktewater en grondwater Samenwerking tussen waterschappen en gemeenten Verbetering samenhang waterbeleid en ruimtelijke ordening
Wet ruimtelijke ordening	<ul style="list-style-type: none"> Integrale benadering ruimtelijke behoeften als wonen, werken, recreëren, mobiliteit, water en natuur
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	<ul style="list-style-type: none"> Omgevingsvergunning
Activiteitenbesluit	<ul style="list-style-type: none"> Algemene regels voor inrichtingen volgens de Wm
Besluit Lozing afvalwater huishoudens	<ul style="list-style-type: none"> Algemene regels voor lozingen vanuit particuliere huishoudens
Besluit Lozen buiten inrichtingen	<ul style="list-style-type: none"> Regels voor het lozen van afvalwater voor activiteiten die niet vallen onder activiteitenbesluit of Besluit Lozen afvalwater huishoudens
Bouwbesluit	<ul style="list-style-type: none"> Aansluiting op aanwezige rioolvoorzieningen
Regionaal	
Provinciaal waterplan	<ul style="list-style-type: none"> Regionale invulling Europese Kaderrichtlijn Water, onder andere basisinspanning en waterkwaliteitsspoor
Waterbeheerplan 2016-2020	<ul style="list-style-type: none"> Doelen en maatregelen van Delfland ten aanzien van waterveiligheid, schoon en voldoende water
Beleidsnota Riolerings en het watersysteem	<ul style="list-style-type: none"> Beleid van Delfland voor directe lozingen van rioolwater en hemelwater en de waterkwaliteit
Handreiking watertoets	<ul style="list-style-type: none"> Handreiking voor het meewegen van water bij het begin van het planvormingsproces

Bijlage 3 Relevante documenten

Beleid en regelgeving Delfland

Beleid en regelgeving van Delfland is te vinden op de website:

<https://www.hhdelfland.nl/overheid/beleid-en-regelgeving>

De meest relevante documenten bij het opstellen van rioolplannen zijn:

- Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast
- Beleidsnota grondwater
- Beleidsnota bevordering doelmatige werking zuiveringstechnische werken
- Beleidsnota afvalwatertransport
- Handreiking watertoets voor gemeenten
- Bijlagen bij Handreiking watertoets voor gemeenten

Gemeentelijke rioleringsplannen

Voor het opstellen van rioleringsplannen is informatie beschikbaar kunnen gemeenten gebruik maken van de Leidraad Rioleringsplannen.

De NAD-Blauwdruk v-GRP kan gebruikt worden als voorbeeld.

Bijlage 4 Het denkstappenmodel

Het denkstappenmodel van Stowa en Stichting Rioned (2014) is een hulpmiddel voor gemeenten en waterschappen om samen vraagstukken over stedelijk water op te lossen.

Drie stappen

Het denkstappenmodel werkt van grof naar fijn en bestaat uit drie delen:

1. Grove schifting. Eerst bepalen gemeente en waterschap gezamenlijk op basis van een snelle beoordeling of er een probleem is. Alleen als er problemen te verwachten zijn of dit onduidelijk is, gaat men verder met stap 2.
2. Nadere analyse. In deze stap analyseren gemeente en waterschap gezamenlijk de eventuele problemen. Dit geeft een duidelijker beeld van de ernst en oorzaken. Op basis van de nadere analyse bepalen de partijen of maatregelen nodig zijn.
3. Maatregelen. In dit laatste deel bekijken waterschap en gemeente gezamenlijk welke maatregelen nodig zijn om het probleem op te lossen of de ambities te realiseren. Daarbij brengen zij ook de kosten in beeld.

Veel vraagstukken zullen geen probleem vormen. Het gezamenlijk vaststellen van dat feit in stap 1 geeft de mogelijkheid om dat ook te formaliseren. Als het minder duidelijk is of een vraagstuk daadwerkelijk een probleem is, biedt stap 2 de mogelijkheid om dat nader te onderzoeken. Daaruit blijkt of maatregelen gewenst zijn of niet. Als maatregelen nodig zijn, bekijken de partijen in stap 3 welke maatregelen mogelijk zijn en of deze daadwerkelijk bijdragen aan het oplossen van het probleem. Is dat niet mogelijk of zijn de kosten te hoog? Dan kunnen gemeente en waterschap de gezamenlijke ambitie opnieuw vaststellen (en gaat u terug naar stap 2).

Samenwerking en maatwerk

Om het model te kunnen gebruiken, moeten gemeenten en waterschappen aan drie voorwaarden voldoen: een gezamenlijke ambitie, kennis van het functioneren van de riolering, het watersysteem en de maatschappelijke functies die het water ter plaatse vervult en het volgen en sturen van keuzes, maatregelen en effecten. Essentieel is dat de denkstappen uitgaan van maatwerk en van samenwerking tussen gemeenten en waterbeheerders.

Geen voorschrift, maar houvast

De denkstappen geven geen antwoorden op de vraagstukken en schrijven geen normen voor. De stappen zijn uitdrukkelijk niet als voorschrift bedoeld, maar als een proces dat houvast biedt.

Vak- en gebiedskennis blijven onmisbaar. In de praktijk zijn (nieuwe) lozingen vaak de aanleiding tot vraagstukken over stedelijk water, zoals lozingen van bedrijven of riooloverstortingen. Daarbij is niet de lozing bepalend, maar het functioneren van het gehele stedelijke watersysteem in relatie tot de doelen en ambities. gemeente en waterschap kunnen de denkstappen gebruiken bij dergelijke vraagstukken, maar bijvoorbeeld ook als doelen en ambities wijzigen.

Bijlage 5 Checklist verbreed GRP

Deze checklist is een hulpmiddel bij het maken van afspraken over het proces van het opstellen van een GRP, waarbij het waterschap bij voorkeur vanaf het begin betrokken is, en tevens een checklist bij de beoordeling van het eindresultaat. De checklist is gericht op volledigheid (niet op inhoud) en kan een leidraad vormen voor het op te stellen verbrede GRP. De volgende onderdelen, die veelal terugkomen in de inhoudsopgave van het verbrede GRP komen aan de orde:

- I. Inleiding
- II. Evaluatie
- III-a. Inventarisatie (gemeente)
- III-b. Inventarisatie (aanleveren door waterbeheerder)
- IV-a. Gewenste situatie (gemeente)
- IV-b. Gewenste situatie (aanleveren door waterbeheerder)
- V. Toetsing huidige situatie
- VI-a. Strategie - afvalwater
- VI-b. Strategie - hemelwater
- VI-c. Strategie - grondwater
- VII. Middelen (financieel en personeel)
- VIII. Proces totstandkoming verbreed GRP

Bijlage

- Wettelijk kader

Titel: Controlelijst verbreed GRP
Datum: Oktober 2015
Status: Definitief
Versie: 2.1.0

TOETSING VERBREED GRP

I. Inleiding				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
1.	Hoe is de inhoud van het GRP opgebouwd ? (opzet conform Leidraad riolering gebruikt?).			
2.	Welke instanties zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van het GRP?			
3.	Is het wettelijk kader goed verwoord?			
4.	Is de procedure van de totstandkoming van het GRP beschreven?			
5.	Wat is de geldigheidsduur van het GRP?			

TOETSING VERBREED GRP

II. Evaluatie				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
6.	Wat was de geldigheidsduur / looptijd van het vorige GRP?			
	Zijn de doelen van het vorige GRP opgenomen?			

7.	Beschrijving van diverse aspecten die (mogelijk) van toepassing zijn in relatie tot het vorige GRP / evaluatie. Hierbij aangeven wat er (met de resultaten) is gedaan:			
	Ongerioleerde panden			
	Nieuwbouw			
	Beheer riolering / vervangen riolering			
	Beheer gemalen / vervangen gemalen			
	Beheer overige voorzieningen / vervangen overige voorzieningen			
	Basisinspanning en waterkwaliteitsspoor			
	Overige onderzoeken (bijvoorbeeld meetplan, waterplan, beheer- en onderhoudsplan)			
	Middelen (financieel en personeel)			

TOETSING VERBREED GRP

III-a. Inventarisatie (gemeente)				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
8.	Overzicht en beschrijving afvoersysteem (afvalwater, hemelwater en grondwater) Bij voorkeur begeleid met (liefst digitale) tekeningen.			
9.	Aantal aansluitingen op de riolering (afvalwater)			
10.	Inventarisatie vrij vervalriolering, met hierin: <hr/> Onderscheid in het type stelsel (gemengd, dwa, hwa, overig) in meters en ouderdom <hr/> Beoordeling kwaliteit riolering (stabiliteit, afstroming en waterdichtheid) <hr/> De hoeveelheid geïnspecteerde riolering in meters en percentage (per type stelsel) <hr/> Waarneming van type schade in relatie tot het betreffende stelsel (en leeftijd)			
11.	Lengte en ouderdom aanwezige drukriolering en het aantal aansluitpunten / pompen			
12.	Locatie, lengte, aantal, ouderdom, toestand en inspectie overige voorzieningen			

III-a. Inventarisatie (gemeente)

	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
13.	Lengte, aantal, ouderdom, toestand en inspectie ontwateringsvoorzieningen			
14.	Zijn er vermoedens van niet goed functionerende systemen / verkeerde aansluitingen?			
15.	Zijn de minimale gegevens van de overstorten, te weten: <ul style="list-style-type: none">• X,Y coördinaten;• Drempelhoogte en -lengte;• Soort overstort (verbeterd gescheiden, gemengd, via randvoorziening, lamellenfilter etc.);• Nog te treffen maatregelen; opgenomen in de bijlage ?			
16.	Zijn er knelpunten / klachten opgenomen in relatie tot hoge grondwaterstanden?			
17.	Waar binnen de afvalwaterketen zijn meetpunten geïnstalleerd en wordt er gemeten conform een achterliggend meetplan?			
18. ⁱ	Wat is de kwaliteit / samenstelling van het grondwater (en de bodem)? Waar zitten (mogelijke) verontreinigingslocaties?			
19. ⁱⁱ	Op welke wijze is toezicht geregeld op lozingen van bedrijven			

TOETSING VERBREED GRP

III-b. Inventarisatie (aanleveren door waterbeheerder)				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
20.	Hoe functioneren de aanwezige zuiveringstechnische werken?			
	Wat is de capaciteit van de eindgemalen naar de zuiveringstechnische werken?			
	Welke knelpunten / aandachtspunten zijn er vanuit zuiveringsbeheer?			
21.	De waterkwaliteit binnen de gemeente (beschrijving van max. 1 A4'tje).			
	Welke afspraken zijn er tussen waterbeheerder en gemeente (waterplan / Wvo / ...).			
	Welke knelpunten / aandachtspunten zijn er vanuit (grond)waterkwaliteitsbeheer?			
22 ⁱⁱⁱ .	De (grond)waterkwantiteit binnen de gemeente (beschrijving van max. 1 A4'tje, let niet alleen op grondwateroverlast maar ook op -onderlast).			
	Welke afspraken zijn er tussen waterbeheerder en gemeente (waterplan / NBW / ...)			
	Welke knelpunten / aandachtspunten zijn er vanuit (grond)waterkwantiteitsbeheer?			

TOETSING VERBREED GRP

IV-a. Gewenste situatie (gemeente)				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
23 ^{iv} .	Doelen en functionele eisen in relatie tot afvalwater (inzameling en transport)			
	Zijn de functionele eisen uit de leidraad riolering toegepast?			
	Zijn er functionele eisen weggelaten / toegevoegd?			
24 ^v .	Doelen en functionele eisen in relatie tot hemelwater (inzameling en verwerking)			
	Zijn de functionele eisen uit de leidraad riolering toegepast?			
	Zijn er functionele eisen weggelaten / toegevoegd?			
25.	Doelen en functionele eisen in relatie tot grondwater (voorkomen van overlast c.q. onderlast)			
	Zijn de functionele eisen uit de leidraad riolering toegepast?			
	Zijn er functionele eisen weggelaten / toegevoegd?			
	Wat noemt u structurele grondwateroverlast en/of -onderlast?			

IV-a. Gewenste situatie (gemeente)

	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
26.	Bevat het GRP een visie ten aanzien van de zorgplichten (korte en lange termijn)?			
27.	Zijn er aanvullende doelen opgenomen (inclusief functionele eisen)?			

TOETSING VERBREED GRP**IV-b. Gewenste situatie en strategie (aanleveren door waterbeheerder)**

	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
28.	Zijn er vanuit zuiveringsbeheer optimalisaties (OAS) mogelijk / wenselijk? Welke opgave ligt er ten aanzien van zuiveringsbeheer?			
	Op welke wijze kan de gemeente hieraan bijdragen?			
	Hoe kan dit middels een doel en functionele eis worden vormgegeven?			
	Wat is het milieurendement en / of de maatschappelijke kostenreductie?			
29.	Zijn er vanuit waterkwaliteit / KRW optimalisaties mogelijk / wenselijk? Welke opgave ligt er ten aanzien van waterkwaliteit / KRW?			
	Op welke wijze kan de gemeente hieraan bijdragen?			

IV-b. Gewenste situatie en strategie (aanleveren door waterbeheerder)

	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
	Hoe kan dit middels een doel en functionele eis worden vormgegeven?			
30.	Zijn er vanuit waterkwantiteit / NBW optimalisaties mogelijk / wenselijk? Welke opgave ligt er ten aanzien van waterkwantiteit / NBW?			
	Op welke wijze kan de gemeente hieraan bijdragen?			
	Hoe kan dit middels een doel en functionele eis worden vormgegeven?			
	Wat is het rendement en / of de maatschappelijke kostenreductie?			

TOETSING VERBREED GRP**V. Toetsing huidige situatie**

	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
31.	Op welke wijze is er getoetst aan de functionele eisen voor afvalwater ?			
	Is de onderbouwing waarom een functionele eis wel / niet voldoet voldoende?			

	Zijn de maatstaven en meetmethoden voldoende uitgebreid en volledig?			
32.	Op welke wijze is er getoetst aan de functionele eisen voor hemelwater?			
	Is de onderbouwing waarom een functionele eis wel / niet voldoet voldoende?			
	Zijn de maatstaven en meetmethoden voldoende uitgebreid en volledig?			
33.	Op welke wijze is er getoetst aan de functionele eisen voor grondwater?			
	Is de onderbouwing waarom een functionele eis wel / niet voldoet voldoende?			
	Zijn de maatstaven en meetmethoden voldoende uitgebreid en volledig?			
34.	Op welke wijze is er getoetst aan andere functionele behalve bovenstaande?			
	Zijn de maatstaven en meetmethoden voldoende uitgebreid en volledig?			

TOETSING VERBREED GRP

VI-a. Strategie - afvalwater				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
35.	Is er beschreven welke nieuwbouwlocaties er zijn en hoe afvalwater wordt verwerkt			
36.	Wordt / is er voldoende geïnspecteerd (overeenkomstig de strategie)? Bij nee, check of er een inhaalslag plaatsvindt			
	Is er voldoende inzicht in het % en / of volume rioolvreemd water / lekwater? Bij ja, check of dit voldoet aan de (ingrijp)normen; hoe wordt hier mee omgegaan Bij nee, check of er een plan wordt opgesteld om dit inzichtelijk te maken			
	Is er voldoende inzicht in het % en / of volume verloren berging? Bij ja, check of dit voldoet aan de functionele eis; hoe wordt hier mee omgegaan Bij nee, check of er een plan wordt opgesteld om dit inzichtelijk te maken			
	Is er voldoende inzicht in het functioneren van de afvalwaterketen? Bij ja, zijn er verdere optimalisaties mogelijk Bij nee, check of er een strategie is waardoor meer inzicht in het functioneren ontstaat			
	Is er bekend welke optimalisaties leiden tot milieurendement of kostenreductie? Bij ja, zijn de kosten hiervoor opgenomen in het GRP Bij nee, is er een gezamenlijke optimalisatiestudie opgenomen / benodigd			
	Is er bij calamiteiten een draaiboek (afvalwaterincidentenplan o.i.d.) Bij ja, is deze voldoende en actueel Bij nee, in GRP opnemen wat de strategie is bij calamiteiten / plan opstellen			
37.	Wordt er bij het niet voldoen aan de functionele eisen voldoende gedaan om aan het eind van de planperiode wel te voldoen aan de functionele eisen?			

TOETSING VERBREED GRP

VI-b. Strategie - hemelwater				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
39.	Is er beschreven welke nieuwbouwlocaties er zijn en hoe hemelwater wordt verwerkt?			
40.	Wordt / is er voldoende geïnspecteerd (overeenkomstig de strategie)? Bij nee, check of er een inhaalslag plaatsvindt			
	Is er voldoende inzicht in het functioneren van hemelwaterlozingen en de mogelijk bijbehorende zuiverende voorzieningen			
	Hoe wordt omgegaan met niet goed functionerende systemen of foutieve aansluitingen			
	Hoe wordt / is het beheer en onderhoud op afgekoppelde verhard oppervlak geregeld (gladheidbestrijding, onkruidbeheer, autowassen) en hoe is dit vastgelegd?			
41.	Op welke wijze wordt omgegaan met uitlogende materialen in de huidige situatie?			
42.	Welke (specifieke) voorlichting krijgen bewoners die wonen in een afgekoppeld of (verbeterd) gescheiden gebied?			
43.	Wordt er bij het niet voldoen aan de functionele eisen voldoende gedaan om aan het eind van de planperiode wel te voldoen aan de functionele eisen?			
44.	Op welke wijze wordt invulling gegeven aan waterkwaliteitsdoelstellingen?			
45.	Op welke wijze wordt invulling gegeven aan waterkwantiteitsdoelstellingen?			

TOETSING VERBREED GRP**VI-c. Strategie - grondwater**

	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
46.	Is er beschreven welke nieuwbouwlocaties er zijn en hoe grondwater wordt verwerkt			
47.	Is er beschreven hoe de gemeente invulling geeft aan de (grond)waterloket - functie			
48.	Wordt er bij het niet voldoen aan de functionele eisen voldoende gedaan om aan het eind van de planperiode wel te voldoen aan de functionele eisen?			
49.	Zijn de huidige ontwateringsvoorzieningen (inclusief functioneren) in beeld?			
	Op welke wijze geeft de gemeente invulling aan haar grondwaterzorgplicht (is er bijvoorbeeld grondwaterbeleid of een grondwatervisie)?			
	Wordt er bij mogelijke oplossingen van grondwaterproblemen voldoende rekening gehouden met de doelstellingen voor waterkwaliteit en waterkwantiteit?			

TOETSING VERBREED GRP

VII. Middelen (financieel en personeel)				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
50.	Aangeven welke bijdrage door de waterbeheerder wordt verstrekt de komende planperiode (bijdrage in onderzoeken, subsidies en projectmatige bijdragen).			
	Check op welke wijze bekostiging van de afvalwater-, hemelwater-, en grondwaterzorgplicht is geregeld (aansluiting, gebruik of naar ratio van oppervlak).			
	Is het rioolrecht aangepast tot een rioolheffing?			
	Check of er kostendekking is zodat er budget is voor voorziene maatregelen.			
51.	Is inzichtelijk welke kosten / baten tussen gemeente en waterschap aan de orde zijn (bijvoorbeeld bijdrage aan eindgemaal en / of zuiveringstechnisch werk)?			
52.	Bij een tekort aan personele middelen (in relatie met de huidige situatie) toetsen op welke wijze de gemeente denkt het tekort in te vullen.			
	Bij een huidige onderbezetting prioritering in maatregelen / onderzoeken aanbrengen			

TOETSING VERBREED GRP

VIII. Proces tot-stand-koming verbreed GRP				
	vraag + eventueel toelichting	antwoord	akkoord	toelichting
53.	Is het waterschap vanaf aanvang van het proces van tot-stand-koming betrokken ?			
54.	Zijn de ambtelijke (voor)overleggen voldoende genotuleerd en zijn afspraken hierin helder vastgelegd ?			
55.	Zijn de bevoegde instanties verzocht tot het geven van reactie op het ontwerp GRP ? (waterschap, provincie, VROM)			
56.	Is/wordt het verbreed GRP vastgesteld door de gemeenteraad ?			